

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

7

Juli 1933

Pris 25 öre

morgonbris

»Så sant vi äga ett
fosterland vi ärv-
de det alla lika».

Ur en tonfilm av Dovjenko.

Kretsen vidgas kring Morgonbris

I januarinumret återgavs en hyreslänga i Stockholm, där det påträffades endast två läsare av Morgonbris. "Men här i bostadsföreningen Andrélund i Malmö — säger en tidningens vän och presenterar ovanstående bild — köptes 45 exemplar av majnumret. Det betyder att enbart i detta Malmöhus lästes Morgonbris av minst 90 personer, ty Morgonbris studeras ivrigt av både HAN och HON.

N:r 7 + Årgång 29

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR

Sveriges
socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR och ANSVARIG

UTGIVARE: Kaj Andersson.

REDAKTION och EXPEDITION:
Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM
Tel. 18882 och 18886. + POSTGIRO
N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr. 3:—; lösnummer 25 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

ANNONSPRIS:

Före och i text 50 öre per mm.
Efter text 40 " " "

Sista sidan:

1/1 sida kr. 450:—.

1/2 sida kr. 225:—.

Innersida kr. 390:—.

**raka varuvägar. Vi ar-
beta på att förkorta
vägen från producent
till hushåll. Den raka
vägen ger både pro-
ducent och konsu-
ment största valutan.**

kooperativa

Mesosten — det idealiska pålägget

— Hon är täck, din lilla, säger jag till min kusin, som med stolthet framvisar för första gången en kvinnlig representant för släkten. Ty vägarna till hemorten bli långa och få. "Men du ska se till att hålla hennes mage i ordning", försöker jag. Det är släktmöte närapå och släkten frågar förvånad, hur jag, som så sällan är

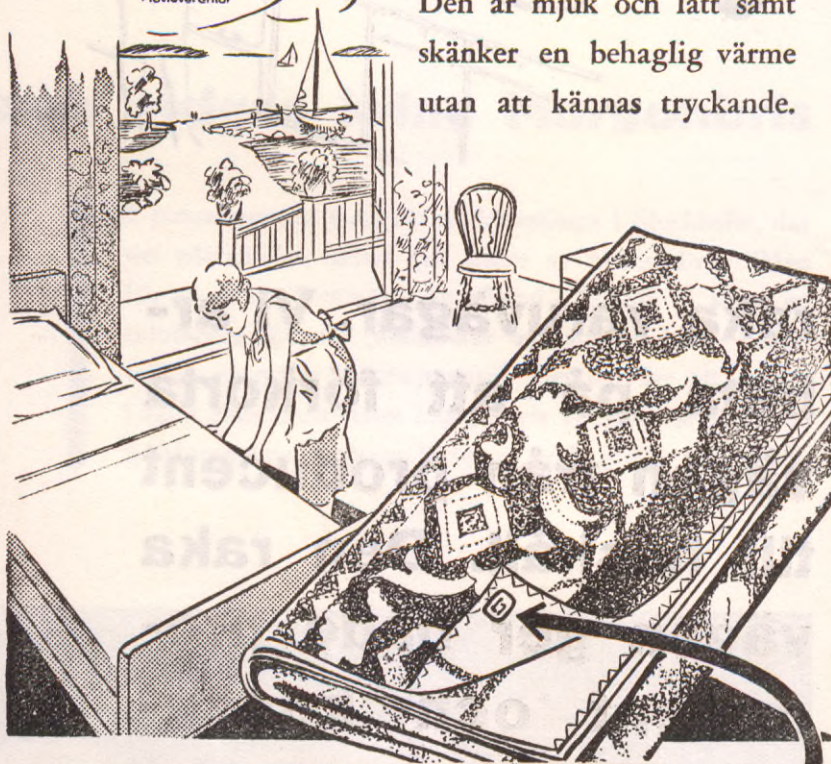
hemma och första gången träffar Siv, hur jag kan veta vad som är ett nära nog axiom bland de närmaste — Sivs lilla dåliga mage.

Nå, jag svarar lugnt, att det syns på hy, påsarna under ögonen, de matta ögonen, ja, dessa särmärken som följa trög mage. Och så hagla råden och lilla Sivs mamma är full av historier om hur svårt lillan har lidit, hur hon haft utpräglad herrsmak sen sitt andra år och att hon inte smakar mjölk och välling och gröt. — "Och

Filten för sommarnöjet

H. M. Konungens
Hovleverantör

Under ljumma sommarnätter sover man så gott under den präktiga *Tidstrand*-filten. Den är mjuk och lätt samt skänker en behaglig värme utan att kännas tryckande.

Tidstrand

Den vävda *Tidstrand*-etiketten i ett av filtens hörn garanterar högsta kvalité.

FALU YLLEFABRIKS A.-B., SÅGMYRA
SVERIGES STÖRSTA OCH LEDANDE FILTFABRIK.

Semesterböcker!

Erik Linklater

POETEN PÅ PELIKANEN

Häft. kr. 6: 50; inb. 8: 25

Madelon Lulofs

GUMMI

Roman från Sumatra.

Häft. kr. 7: —; inb. 8: 75

Carl Möller

SÖDERHAVSDYGDER

Med teckningar av *Anders Sten*.

Häft. kr. 6: —; inb. 7: 50

N O R S T E D T S

tilläger hon, mjölk är ju ett fördärv för tröghet. Jag har då heller inte tvingat henne att dricka mjölk, som andra mammor bruka."

Jag sitter tyst och hör på. Historierna äro allt för vanliga för att repeteras. Till slut kan jag inte hålla mig.

— Låt ungen få messmör på grovt bröd och låt henne äta plommon varje dag, säger jag.

Sivs mamma skrattar:

— Jo, du tror att hon skulle äta mesost! Hon, som äter gammalost som en fördärvad restaurangkund. Nej, det går inte. Hon får paraffin, så länge det går...

*

En närbild av i dag. Ett eklatant bevis på hur innerligt en svag mamma försöker att tillintetgöra det käraste hon äger.

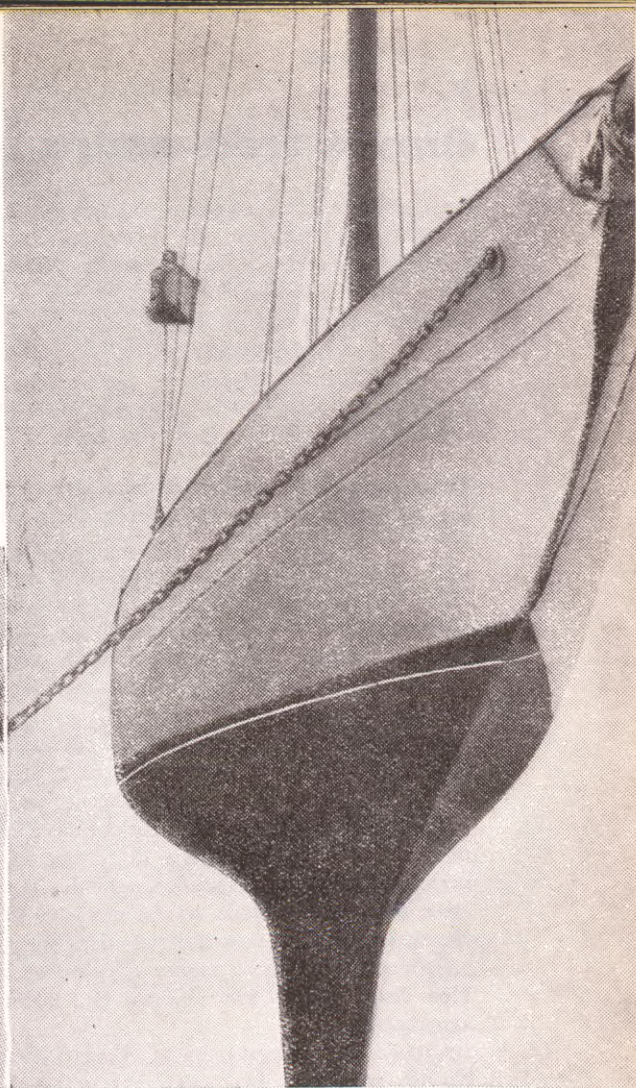
Medan barnen äro helt små ger man dem mild kost och då följer också någon gång en liten mesostbit. Barnen föredraga av instinkt, den sundare födan, innan vi äldre inmängt våra dåliga vanor i dem. Och det gamla sunda i matväg, som tidigare generationer räknade till sin dagliga kost, är delvis försvunnen. En sådan är mesosten, som dock borde mera allmänt få plats igen på bordet, då framförallt, bland stadsbefolkningen och industrins folk.

Vad är då mesost och messmör? frågar kanske någon. Och då särskilt sörlänningar.

Mesost är en avfallsprodukt efter osttillverkning. När man "ostat", som det heter på fackspråket, tömmas ostämnet i sina ostkar och av den tunna vätskan som blir över och som kallas vassla, kokas mesost och messmör. Mesost är den hårdare, i stanniolpapper paketerade sorten, messmör, den mjuka, vilken numera säljes i hygieniska pappaskar.

Fru VITAMIN

Morgonbris
juli 1933

Åt alla
Rekreation:
Sol och vila

Vederkvickelse:
Resa och nya vyer

är Morgonbris' paroll även i sommar. Främst för husmödrarnas del.

Morgonbris' Norrlandsfarare njuta som bäst sina dagar i den jämtländska fjällvärlden och den 2 juli komma årets Göta-kanalsresenärer från GÖTEBORG till STOCKHOLM.

Foto Herb. Bayer. Ur samlingen foto-auge.

Brevet från andra kammaren:

Du har nu följt mig genom min första riksdag! Hur lite har jag egentligen inte på dessa Morgonbris sidor kunnat dela med mig av allt det jag här lärt och erfarit! Vet, att jag varje dag och stund känt mig som en delegerad, ett ombud, som ni alla sänt och av vilka ni ha att fordra räkenskap och berättelse för vad ombudet varit med om. Under alla förhållanden hoppas jag, att du och ni alla fordra att få noggrannare reda på de olika frågorna, än vad jag i dessa nummer har tagit upp såsom aktuellt för varje månad.

Vi få en höst. Jag hoppas att vi då kunna träffas för att informera (= undervisa) och diskutera (= överlägga). (Tyck inte, att jag är komisk med mina likhetstecken, men jag avskyr att utländska ord användas, utan förklaring. Eller användas i onödan och uttalas fel! Varför ska så många av vårt hederliga folk vricka sig på ordet diskussion, som de fel uttala, dis-ku-si-sjon, (si-et skall bort!) när vi ha det utmärkta ordet överläggning.)

Nu skrev jag i de sista raderna förra gången: "Mera om interpellationer och aktuella motioner¹ och propositioner² nästa gång." Men denna gången kan jag inte låta bli att tala om den s. k. uppgörelsen.

Interpellationerna med mera få vi taga i sommar- och höstbrevet. Nu dominerar vårt intresse av uppgörelsen. D. v. s. i vissa kretsar heter det kohandeln eller stutabytet eller hästbytet.

Att uppgörelsen fått de där andra namnen beror på att somliga människor ha en oerhörd lust att sätta en klick på denna överenskommelse mellan arbetarnas och böndernas partier, d. v. s. mellan det socialdemokratiska partiet och bondeförbundet. Och de ha det av samma skäl, som en del människor ha lust att klicka och mindervärdiggöra den tillställning, de kommit att stå utanför och ej fått deltaga i?

Varför ha då somliga partier kommit att stå utanför överenskommelsen, frågar du Maria. Jo, du skulle hört, hur det tjadades just om detta, varför t. ex. Trygger och Hamrins falanger fått stå utanför, så skulle du trott dig vara bland kvinnofolk, som trätte om varför de inte blivit bjudna till barn dopet hos Karlssons. Du skulle känt igen på pricken ilskan och grämseln hos dem, som "inte fick vara med" och därför inte kunde anse barn dopskalaset hos grannen för annat än ett eländigt supkalas och en tillställning, där Karlssons ville muta till sig vänner!

Jaha, sådan var typen på dis-ku-si-sjonen, som gärna för mig i detta sammanhang kan få fel uttalas. Det var nämligen stopp att få de stora herrarna på motsidan, de som inte varit med om överenskommelsen, att tala om annat än hur våran statsminister, hela Sveriges Per Albin, bjudit in till överläggning om överenskommelsen.

Och han hade bjudit in och förhandlat enligt deras mening på ett luriskt sätt, så han endast skulle få bondeförbundare att tas med, när man skulle göra upp om krishjälpen.

Och se'n hade bondeförbundarna med några frisinna i följe gjort upp med socialdemokraterna såsom när dom på en marknad byter ko, häst och stut.

Det betyder på politiskt språk så mycket som att Sveriges bönders och arbetares representanter skulle på var sitt håll ha bytt sig till något de ville ha genom att ge ifrån sig något annat de

¹ Motion = förslag, som komma från en enskild eller flera av riksdagens ledamöter.

² Proposition = förslag, som komma från kgl. maj:t, d. v. s. från regeringen.

Uppgörelsens tid

kunde vara av med och därför gärna bytte bort. Det vill säga arbetares och bönders representanter skulle ha förrätt vissa heliga principer och mål för den tillfälliga fördelens skull.

Eftersom det lät så i alla högerblad och i en del liberala — du har väl också läst det — så väntade man sig, att riksdagsdebatterna de minnesrika dagarna den 19 och 20 juni skulle röra sig om just "förraderiet". Bondeförbundet skulle förebrås, att det släppt sin heliga vrede mot fackföreningstyraniet, mot strejk- och blockadvapnet och alla de attiraljer och kampmedel, varmed arbetareklassen skyddat sig mot kropparbetets underbetalning med följande svält och utarmning som i den gamla goda tiden. Och socialdemokraterna skulle förebrås, att de släppt sin heliga princip att ej genom tullar och andra dylika åtgärder fördyra livsmedel och annan nödortf för den befolkning, vars lön ej är större än att den nätt och jämnt ger kläder, föda och bostad.

Där skulle alltså väntade jag mig i min färskhet som riksdagsman, komma glänsande och uttömmande redogörelser för hur fackföreningspolitiken skadat den svenska produktionen och givit dräpslag åt jordbruket. Där skulle också komma storartade och ovederläggliga bevis för frihandeln såsom det absolut enda tillförlitliga medel att rädda landet ur krisen. Och till detta skulle fogas en förkrossande kritik i de åtgärder, som regeringen redan vidtagit för att reglera införseln av varor och trygga utförseln och arbetet inom landet.

Men — intet av detta kom varken i någon lysande form eller i några fakta, som ej gick att säga emot. En högtalare hade med sig upp i talarstolen en imponerande samling blockadannonser, antagligen för att få bondeförbundarna att skämmas för sin förbindelse med sossarna och sitt förraderi. En annan påminde oss om hur vi talat frihandel i valrörelsen, men nu sålt den för att få bli sams med bondeförbundet.

För min egen ringa del mindes jag det mycket väl, hur jag stod bland annat på torget i Kisa och talade om hur krisen uppstått bl. a. ur nationalismens avstängningspolitik och om hur ett fritt varuutbyte var den internationella socialismens mål. Men jag mindes också, att jag talade om att i denna nötid kunde vissa importreglerande åtgärder bli nödvändiga för att motverka arbetslösheten och jordbrukarnas utarmning. Så någon absolut näringsfrihet såsom en socialistisk förpliktelse under alla förhållanden hade jag inte svurit på. (Det gjorde och gör emellertid Örne, som du vet.) Jag mindes också, att jag talade om livsmedelsfördyringen och margarinaccisen (d. v. s. pristillägg på margarin) som något ont, som vi socialdemokrater ville avvärja med hänsyn till att så oändligt många familjer hade så oändligt lite hushållspengar att reda sig med.

Jag — och mina kamrater — mindes allt detta, men skämdes ändå inte för uppgörelsen och för att ge vår röst åt den. Det kom aldrig en sådan bärande och oemotsäglig kritik av uppgörelsen, att vi hade anledning att känna som vi förrätt något. Det kom inte från höger, inte från vänster och inte från dem, som i allt vilja vara mera socialistiska än vi d. v. s. från svensk-kommunisterna och sillénare. Men så äro också de sistnämnda fria som fågeln, fria från allt ansvar för hur det går med samhället. Men även om en sådan kritik kommit, så hade vi stått oss. Vi hänvisa till att här har gjorts en uppgörelse som har karaktären av en överenskommelse. En överenskommelse som måste träffas för att få i gång arbete och köpenskap och rädda oss från undergång. Rädda oss här i landet och den styrelse-

form, den demokrati vi äga från undergång. Ty göres ej ett krafttag mot arbetslösheten och nöden bland arbetarna och bland jordbrukarna och hopplösheten bland alla företagare, så gå vi alla mot förtvivlan och utarmning. Och kan ej en demokrati och en regering göra något, skulle riksdagen skilts åt utan att något beslut fattats till förmån för krishjälpsförslaget, då hade demokrati, regering och riksdag blivit utsatta för det förakt, som leder till kamp mot demokratien och kamp för diktaturen.

Alla de element inom samhället som nu svärma för Hitler, de skulle fått vatten på sin kvarn. Och de som drömma om det proletära våldet, den röda blodiga revolutionen, de hade också fått sitt. På bägge sidor skulle man bara ropat: Se nu ha de suttit där ett halvår dessa folkrepresentanter, men vad har blivit utträttat? Ingenting skulle förtvivlade och vettvillingar och folkförförare ha skränat. Och vem vet, hur många de fått med sig? Nu har i stället genom denna överenskommelse demokratien visat sig arbetsduglig. De som hojta om "den starke mannen", de borde observera, att de fått honom i Per Albin Hansson. Den starke mannen, inte omgiven av slaviskt drillade svart-brun- eller röd-skjortor, som med våld och fängelse och koncentrationsläger håller oppositionen i schack. Utan den starke mannen, i spetsen för en demokratisk regering, tillsatt genom folkets fritt givna förtroende. Den starke mannen som i en tid av svårigheter och partimeningar får fram ett bedömande och ett handlande över partierna, för nationen och skapar majoritet för ett beslut, som gagnar hela folket, icke bara en klass eller ett parti.

Det är klart att en överenskommelse måste innebära eftergifter för de förhandlande parterna. Annars är det ingen överenskommelse, utan det är seger eller nederlag eller kohandel. Socialdemokraterna ha fått göra eftergifter. Bondeförbundet har fått göra eftergifter. För många medlemmar inom respektive partier och riksdagsgrupper äro eftergifterna kännbara i den mån de kommit att röra vid principer, som vederbörande hållit högt och fast och stridit för.

Men — Maria, tycker du att jag är mycket hemskt jordisk, om jag nu utbrister: Principer kan man inte äta! Och jag kan nu inte annat än som vanligt fruntimmer säga: När både folk och land behöver arbete och bröd och samarbete, då är detta en ny och levande princip, som just nu måste sättas högre än detaljprinciper och gammal väl vårdad motvilja mot vissa enskildheter i det ena eller andra partiets syn på tingen. För övrigt, du, när nu höger och några andra borgerliga tjurade och inte kunde komma över sin detaljmotvilja mot vårt partis stora krishjälpsförslag, när de inte ville, att det skulle bli en riksuppgörelse eller en allmän uppgörelse, är det inte då en händelse, som ser ut som en tanke, som vi närt så många gånger inom vårt kvinnoförbund, att just böndernas parti blev det, som hade nog sinne för arbetets och försörjningens vända för att slänga sina detaljprinciper och träffa en överenskommelse om att: **Arbetena skola sättas i gång!**

Industriarbetarens arbetslöshet och fattigdom betyder vår fattigdom! Det är den insikten, som segrat inom bondeförbundet.

Men det ha vi predikat jämt, eller hur? Hur ofta ha inte kvinnorna i vår örfelse visat fram sin samhörighet med jordbrukets folk! Hur ofta ha vi inte talat om vilka kultur- och hälsofrågor, vi ha gemensamma med landsbygdens kvinnor. Ännu leva i industrisamhällena på många håll den första generationen som fabriksarbetare. Fäderna, rötterna äro vid jordbruket!

Och minns du, Maria, hur skönt det än var, när smöret sjönk i priset och äggen damp i botten vid noteringen, så gick ju våra kvinnor, fast de många bara hade en veckopenning på 10—15 kr. att föda en stor familj på och gruvade sig över priset på jordbrukets produkter. Och fast de inte voro några national-ekonomer och bara hade fördel för tillfället av att livsmedelspriserna sjönko, så hade de ändå så mycket sinne för försörjningens sammanhang och det hela, att de kunde utropa som en arbeterska jag mötte på torget: "Ja, nog går det här an för oss,

men hur i all världen ska' det gå för bönderna stackarna, när de ingenting få för sitt!"

När vi nu alltså veta, att överenskommelsen om att bringa krishjälpen igenom är naturligt rotad, när vi veta, att vi fått det för oss väsentliga igenom, låt oss då glädja oss åt att "steget är taget", som Elsa Svartengren skrev i Tidevarvet.

Låt oss gjuta in en god anda i det arbete, som nu skall därmed följa. Slå ut, slå ned kohandels- och förräderipratet!

Här behövs det inte sörjas över en framgång, som skedde med eftergifter. Nej, sörj hellre och skapa folkmening bakom sorgen över att fyra röster i första kammaren fällde arbetslöshetsförsäkringen!

Det gjorde faktiskt ont i mig, när jag bakom draperiet till första kammarens plenisal följde voteringen därinne. Så mycket arbete, så mycket hopp som gick i kvav!

Det var en motgång. Ty även om andra kammaren biföll Särskilda utskottets utlåtande över "Kungl. Maj:ts proposition (nr 209) till riksdagen med förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m." så föll ju arbetslöshetsförsäkringen för detta år!

De frisinnade hade redan åstadkommit vissa ändringar av propositionen i det Särskilda utskottets utlåtande. Nu voro de ändå inte nöjda. Fyra röster, och de finga känna, att även om de icke voro med om krisuppgörelsen, eller icke kunde vara med, så kunde de nu vara med om att göra om intet ett väsentligt regeringsförslag — och en gammal programpunkt för oss.

Det var en besvikelse. Men håll i minnet som resultat av krishjälpsförhandlingarna i riksdagen den 19—20 juni 1933: 180 miljoner beviljades till allmänna arbeten, Stripadirektiven slopades och — arbetare och bönder gingo i samarbete fram för ett landsintresse!

Till sist! En god sommar! Ingen av oss får väl någon sådan där speciell patenterad badortsvila. Men strålade sol skall väl skina och välsignat regn falla — och vi kan väl läsa i tidningarna mellan Tysklandsdramerna, att i somliga trakter bygga arbetarekvinnornas organisationer semesterstugor i skog och vid hav för en tid och ett släkte, som har vett och kraft att kräva en lagstadgad semester med bibehållen lön åt alla lönearbetare! Och en självklar åt husmödrar och mödrar!

Sigrid GILLNER

Propaganda för husmödrarnas semesterresor. Morgonbris' skyltfönster Västmannagatan 2 arrangerat av A. Junkers.

De, som skulle kunna göra det

Ett kvinnornas parlament har Borgarskolan i Stockholm fått äran att heta i dessa dagar. Man har också sökt sig dit fylld av ljusa förväntningar att de hundratala kvinnor, som där samlats från alla världens hörn, voro de som skulle göra't. De representera inte mindre än cirka 40 miljoner kvinnor från 42 länder. I de till form och färg så sakliga och spartanska skolsalarna vandra mörkhyade indiska damer i dekorativa slöjor, sida om sida med svenskorna i Upplandsdräkter med spetsfischy och bindmössa som på mormors tid. Där kommer en frappant dam, svartögd och vithårig och klädd i en vit linnedrätt med röda aparta broderier, fru Jelena Cuk från Jugoslavien. Det är ett vimmel av typer, ett surr av all världens språk. En brokighet som enas i parollen: Internationellt samförstånd. Fred mellan folken! är programmets huvudpunkt. Men de resolutionsförslag, som utarbetas i de olika kommittéerna äro milda aftonböner — uttalade förtröstande på den ende guden. Se redan där oklarheten i linjerna. Internationella kvinnorådet skall vara konfessionslöst. Men vi ha gått till konferensen med en ivrig önskan att ej vara kritiska. Den goda viljan är värd att omhuldas. Vi erkänna vår annars farliga fariseiska benägenhet att rycka på axlarna, när den presteras av hertiginnor och comtesser. Men just därför att vi denna gången kommo så oförbehållsamt förväntansfulla till det märkliga kvinnomötet blev besvikelsen förkrossande. Representanter för 40 miljoner kvinnor, bärande upp traditionerna från kvinnorösträttsrörelsens kampdagar, vad skulle de ej kunna betyda i en världssituation som den nu rådande. Och vad syssla de med? För all del, på schemat återfinnas de ständiga stridsfrågorna: samma arbetsvillkor för kvinnorna, gift kvinnas rätt till arbete, kvinnlig polis, bättre förhållanden i de kvinnliga fångelserna. Men därutöver: att frågan om djurskydd tas upp i programmet, att kvinnorådet söker arbeta fram viss kontroll vid den internationella handeln med levande djur samt skyddsåtgärder för sjöfågel och fisk, så att de ej tillintetgöras av oljan från fartygen. Men de stora ekonomiska och politiska problemen, utan vars lösning allting annat är förgäves, de våga sig ombuden för de 40 miljonerna kvinnor sig inte på. Endast förstulet talas om att Hitler som ett led i sin strävan att föra kvinnorna åter till medeltiden, nekat kvinnorådets tyska medlemmar att resa, att han sänt ut en order till alla kvinnoorganisationer att bilda en enda Frauenfront, där varje medlem måste underskriva en förbindelse att ställa sig Hitlers program helt till efterrättelse.

I rättvisans intresse bör det erinras om att denna konferens endast är en förberedande, men det förminskar inte känslan av att denna kvinnoförsamling är ganska främmande för det verkliga levande livet. Och kvinnorådets president, exvicedrottningen av Irland, lady Aberdeen i all ära, men hon lever i den förtunnade luften på höjderna.

För dagspressen blir det väsentligen att skriva om dekorativa téer på Royal — om raffinerade Parisdamer med vita pälsar, indiskor i vit och eldfärgat siden med guldsandaler, en kinesisk ministerfru i vit handbroderad sidenkimono, om vår kronprinsessa, älskvärdt konverserande eller rökande ur sitt långa munstycke.

Allt detta säges i avsikt att främst rikta udden mot oss själva. Varför äro de bredare lagrens kvinnor inte representerade här? Visserligen har en stor del av gästdelegaterna köpt sina platser. Det är alltså även här fråga om pengar. Men folkets kvinnor skulle långt

(Forts. å sid. 26.)

Kvinno-frigörelsen

Om den nalkas, Befrielsen,
med slavens hat och lömska tal
kring fruktad härskares,
Om den kommer
med stekhusvyer
och trapphusskvaller
med otämd honas lust
till man och mat
för sig och sina ungar
och död och bett åt andras
Så slå den ned!

Men om den nalkas, Befrielsen,
med älskande hjärta
och moderssköte
med husfrustolthet, som stiger
klarögd
till männens rådslag.
Om den kommer
med ömhetslängtan
och drömmens rosor
med hängivelsens heta, rena eld
som tänder bragden
och värnar verket
om den ger sig själv
för gryende godhets liv
Så lyft den, bär den!

Sigrid GILLNER

GAMLA BABETTE

Hon heter Babette och hela Bockenheim — en förort till Frankfurt am Main — känner henne. Ty vem skulle väl kunna glömma hennes muntra röst, när hon bjuder ut saltkringlor och kumminbröd till de trogna skatspelarna på ölstugorna eller till de hungriga vid idrottsplanen? Det runda, lite rödfnasiga ansiktet med det röda håret burrigt runtomkring, de goda vattblå ögonen och de små groparna i kinderna, som ge något barnsligt åt leendet — ingen kan glömma den uppenbarelsen. Och ingen tänker i första taget på, att Babette redan är över de sextio och att sorg och möda grävt djupa rynkor i hyn. Ty än kan hon kalla en kund vid stambordet "mein Schatz" utan att mena något annat än ett gladlynt skämt, än kan hon

vara en amazon för "Rot-Weiss", fotbollsklubben, som är Bockenheims stolthet och som äger hjälten framför alla andra, Willy Kress, Tyskland främste målvakt. Det är inte värt, att man säger Babette ett ont ord om "hennes" pojkar. Då kan hon till och med bli grov i munnen av ilska. Men då "Rot-Weiss" har segrat eller den käre Willy skött sig som en karl i Stockholms eller Wiens stadion, då skiner Babette som en sol och hon kan sätta sig ner vid ett bord och ta sig sitt glas bier på segern, om det också skulle bli ett par kringlor osålda på kuppen.

Många gånger hade jag skrattat åt lilla Babettes krigiska uppenbarelse, innan jag lärde känna hennes öde. Det var ganska snart berättat. Hennes man satt hemma

blind och oförmögen till arbete. Hennes son hade fått en god musikalisk utbildning, med det resultatet att han nu gick omkring och hängde som arbetslös, spelade sig till öl och konjak på krogarna, men var för fin att hjälpa modern sälja kringlor. Och ve Babette, om det var något fel på byxornas pressveck!

Men det dröjde innan jag kom Babettes verkliga hemlighet på spåret. Hon själv berättade den för mig. Det var på alla dödas dag. Då går varje rättrogen katolik ut till kyrkogården, där de anhöriga vila och tänder en liten låga, som skall brinna över natten till de dödas minne. Överallt ser man sorgklädda allvarliga kvinnor med bönbok i handen vandra till de katolska kyrkogårdarna.

Babette hade ingen grav att gå till. Hon berättade det för mig på aftonen — med den friska öppen hjärtighet, som är renlandsfolkets speciella gudagåva.

— Han ligger därute, sade hon. I trakten av Verdun är han begravnen. Jag har hört att det skall finnas ett kors över honom. Det var en pojke det. Bästa backen i Rot-Weiss, förstår ni! Det är hans förening, det, och hade han levt nu, så hade han varit i spetsen. Och så snäll sedan. Jag bad honom för död och pina att inte gå ut som frivillig. Men det hjälpte inte. Och efter en enda vecka stupade han.

För några år sedan hade jag skrapat ihop så mycket, att jag tänkte resa till hans grav och tända ljuset på alla dödas dag. Det blev inget av, ty det var då gubben blev blind. Men Babette ger sig inte — det lyste ett leende i de tårfyllda ögonen — och jag har börjat skrapa ihop till den resan än en gång. Om jag lever och har hälsan, så skall jag ha samlat ihop slantar tillräckligt om ett par år. Och sedan — ja sedan kan jag dö lugn.

— — —

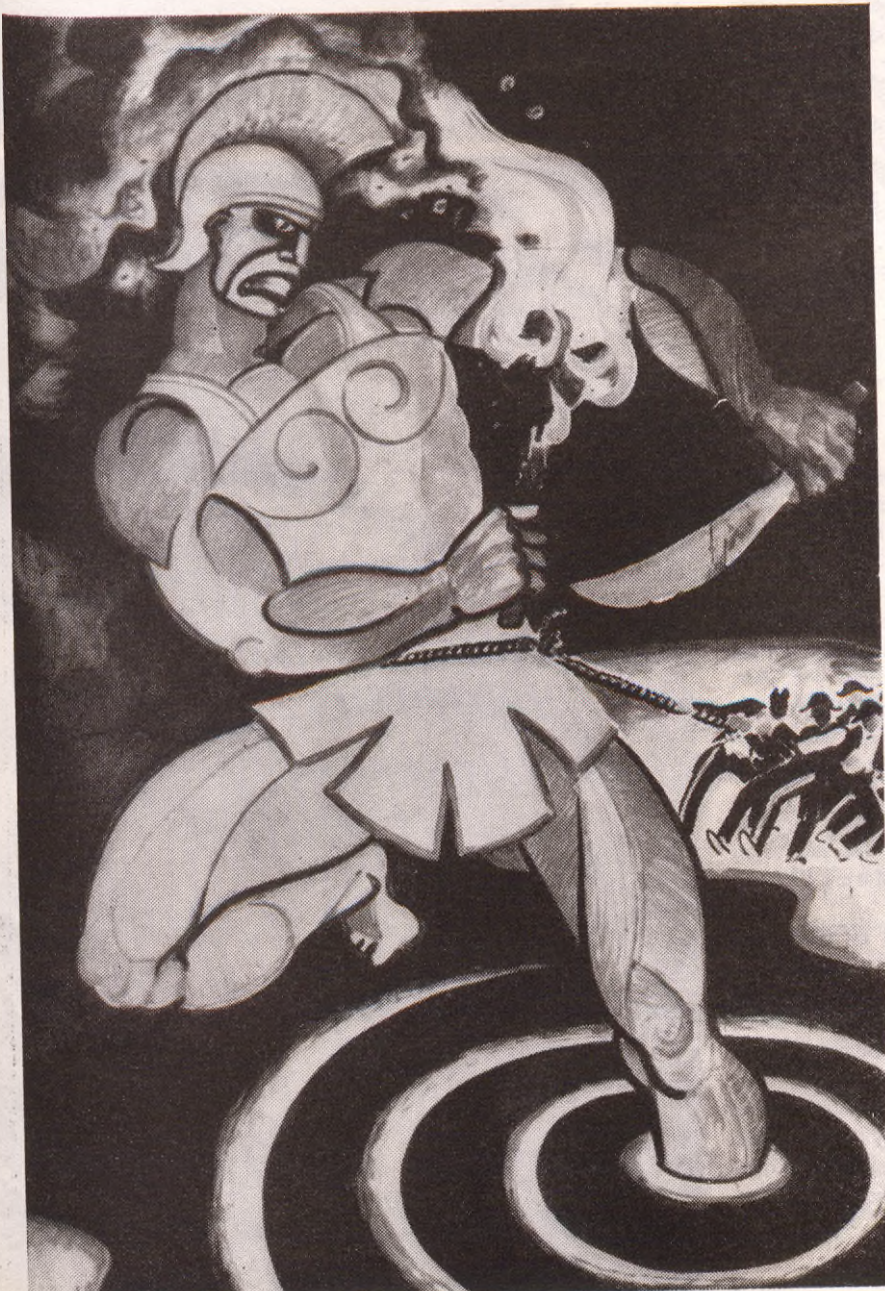
Det var alltsammans. Babette torkade tigan- de en tår ur ögat och reste sig. Snart skulle hennes röst ljuda igen: Kringlor, saltstänger, kumminbröd!

Men svensken, som hon i en betryckt stund utvalt till sin förtrogne, satt en stund stilla och funderade. En av de miljoner kvinnor, om vars tysta lidanden krigsrapporterna aldrig haft något att berätta. I hans minne dök upp ett "försvarsmöte" i det egna landet för många år sedan. En kvinna av överklassen ropade den gången emfatiskt: Sju söner har jag fött och större glädje kunde de icke göra mig än att dö hjälte- döden för fosterlandets ära! Farliga ord, lätta att uttala, så länge faran är fjärran. Men skulle de inte ha smulats sönder till intigt stoft, så som alla övermodiga löften, om krigets blodhav verkligen slagit upp också över våra kuster?

Miljoner lidande kvinnor.... De kunde vara en världsmakt, om deras levande moderskänsla, livets ursprungligaste och ut- hålligaste drift adlades till en medveten vilja: aldrig mera krig! En jätteuppgift för socialismens kvinnor!

Gunnar LUNDBERG

Krigsguden och diplomaterna.

Hos skogarnas folk

Morgonbris' Jämtlandsresa, som anträdde den 25 juni av en förväntansfull skara färdekvinor, avser inte att bli enbart en nöjes- utan lika mycket en studiefärd; den syftar till att låta Morgonbris läsare lära känna skogsproletärerna och deras bistra tillvaro. I anslutning härtill ger Knut Lånström följande intressanta erinran.

... Strejken vid Marma-Långgrörs skogsområden i Hälsingland och Härjedalen har nu bilagts, sedan parterna enats om ett förlikningsmanne rådman O. S. Marin i Gävle framlagt medlingsförslag. I den nu träffade uppgörelsen ha parterna överenskommit att tillämpa fjolårets ackordspriser för vinteravverkningen, varjämte samma även under innevarande säsong. Strejken har omfattat inalles 1.200 arbetare, av vilka flertalet organiserade tillhöra den syndikalistiska organisationen.

Social-Demokraten 24 nov. 1932.

Färdigt sökte skogarnas folk att hävda sin rätt, sin rätt att leva. Förtjänsten krympte, fattigdomen blev bara större. När krubban är tom bitis hästarna. Och påde mot varandra. När två hundar slåss om ett varandras. När två hundar slåss om det tre hundar som slogs. Skogs och Förtjänst. Syndikalisterna och Arbetsfrihet. Den fjärde vovven hade rätt att ta sitt. Och han gjorde det. Och efter som förtjänsten blev mindre och arbetstillfällena färre, upphörde kommunernas kassor. I många fall måste man betala fattighjälpen åt mindre och mindre. Och när ut några kommunalpannar fick man tiggarfärd. Till Stockholm, fick man Albert Viksten i Värmlands Folkblad.

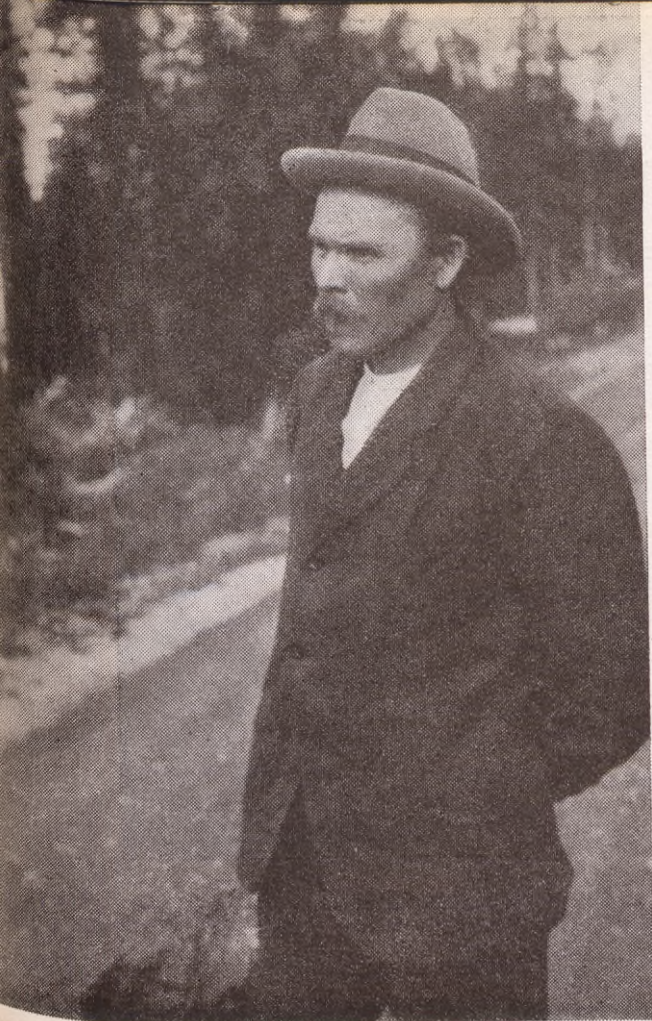
De båda "klippen" härövan kunna kallas repliker i ett stort socialt drama, spelat under ett årtionde och med scenen förlagd till Norrland, till skogarnas Norrland. Det märkliga med telegrammet, som mäter om uppgörelsen vid Marma-Långgrör i höstas, är varken att det bryter en smula mot de vanliga meddelandena om lönereduceringar eller att det här gäller en konflikt, där ledningen legat i syndikalisternas händer. Men man skall läsa Albert Vikstens artikel och telegrammet samtidigt, då börjar det sociala dramats skiftningar framträda. Man skall fatta hela den pina, "den stora vrede" — för att tala med Olof Höberg — som presat Norrlands skogsproletärer under ett helt decennium. Man skall förstå hela den tragik, som ligger innesluten i Vikstens triviala bild över en grym verklighet, när han liknar tre norrländska skogsarbetsorganisationers inbördes kamp vid tre hundkräks hopplösa strid om ett ben som en fjärde springer bort med. Då skall man vara på väg att något fatta, vad uppgörelsen vid Marma-Långgrör i höstas betydde.

Skogarnas Norrland har varit rikt på sociala strider av högdramatisk karaktär. Antingen det gällt direkta utbrott eller förberedelser för sådana, ha skiftningarna varit överraskande och bjärta. Statens bajonetter ha blixtrat mot psalmsjungande skaror i Timmerdalen, otåliga agitatorer ha bildat speciellt norrländska organisationer för jordens och skogarnas folk. Eldiga sinnen ha inte felats, men heller inte för sydsvensken ofattbara svårigheter. Demonstrationer ha vället fram ur skogssocknarna, det har varit norrlänningens sed hundratal av år innan olika internationaler börjat spöka för oroligt sovande profitörer "nord kring viken". I den moderna arbe-

tarrörelsens tid ha organisationer av olika politisk färg och med skiftande ekonomiska teorier vunnit stora anhängarskaror på förvånansvärt korta tider — och lika korta ha samma organisationers numerära storhetstider ofta varit.

För tio år sedan såg det ut som något nytt och fastare dock grodde i skogarna. Än en gång vuxo organisationer fram som stampade ur marken. Naturligtvis blev det strid. Med striden följde naturligtvis också missgrepp. Men till att börja med såg det ut som var tidsandan själv för en sammanhållning av ny, fastare och uthålligare art. Organisationerna hade ett grepp om folksjälen som kanske aldrig förr. Ett exempel. En lokal samorganisation, räknande åtta medlemmar, beslöt draga in hela "sitt" revir i striden. På reviret arbetade vid strejkbeslutets klubbfastande lika många hundra man, som denna L. S. räknade enskilda medlemmar. Men yxhuggen tystnade över hela reviret. Nu kan sådan djärvhet vara mera förkastlig än gagnelig, den kan kallas anti-demokratisk, dum och vad man vill. Den är under alla förhållanden äventyrlig. Men om nu det mest bjärta exemplet från de norrländska skogsarbetarstriderna för tio år sedan drages fram ur glömskan, sker det för att visa, att dessa strider hade "folket med sig". Ty åttahundra skogsarbetare lägga inte ned arbetet på

Norrländsk skogsarbetartyp.

order från åtta man, såvida inte dessa åtta man verkligen i sitt beslut också tolka de åttahundrades vilja.

Den stora Härjedalskonflikten 1921—22 hade från början en nästan religiös prägel. Den var också effektiv från början. Men intressena voro inte alldeles enahanda. I de smärre detaljerna, och det är dessvärre ofta dessa som skymma helheten, rådde det inte överensstämmelse mellan huggare och körare. Körarna äro också i någon mån besuttna, i vart fall inte proletariserade i samma utsträckning som huggarna. Bymotsättningar, ärvda nära nog sedan hedenhös, spelade också in, och så började den organisatoriska uppdelningen göra sig gällande. Den som närmare vill studera, hur den verkade, kan taga del av vad vår partivän Vännerström och med honom flera norrlandsrepresentanter yttrade under riksdagsdebatten om den s. k. Lindmanska interpellationen.

Striden nämnda vinter bar dock mycket av förpostfäktningens karaktär. Den verkliga storstriden i skogarna utbröt vintern 1922—23. Även denna gång började striden i Härjedalen för att snart nog vidgas att omfatta en betydande del av Norrland. Skogs- och Flottningsarbetarförbundet ställde nu i ultimatumform upp de kända tio punkterna, bland vilka voro: huggningens skiljande från körningen; 1920 års priser men med hänsyn tagen till rådande indextal; rätt för körarna att få utöva kontroll vid tumning; ett ordnat avlöningssystem; bättre bostäder. Bolagen svarade, att de av principiella skäl voro mot kollektivavtal och anförde den för varje nytt avtalsområde i början vevade visan om det olämpliga i ett sådant. Dessutom fanns det ingen sammanslutning direkt för skogsägare, som kunde vara den avtalslutande parten på den sidan. Nu utfärdades blockad, omfattande Härjedalen, Hälsingland, delar av Jämtland och Ångermanland, och sedan syndikalisterna vid konferens i Sveg, Tandsjöborg och Näsåker beslutat att stödja förbundets strid utvidgades striden på syndikalisternas hemställen till att omfatta hela Ångermanlands floddal och förgreningarna uppåt Lappland. På det nyutvidgade området fanns det få organisationer,

men det tillsattes dock en gemensam stridsledning. Oorganiserade började dock bryta striden, och så föddes Arbetets frihet. Nu höllos de väldiga demonstrationerna, som på sin tid läto så mycket tala om sig och som föranledde den nämnda lindmanska interpellationen till den då sittande ministären Sandler, vars chef i verkligt storstilade tal gav en gripande och bestående bild av det sociala tillstånd, i vilket Norrland befann sig och mot vars bakgrund man måste se de omfattande striderna. Fram på eftervintern blev det förhandlingar i Stockholm. För arbetarsidans vidkommande fördes dessa av en för Skogs- och Flottningsarbetareförbundet och syndikalisterna gemensam delegation. Underhandlingarna resulterade i en uppgörelse, som dock kom att definitivt dela upp delegationen och därmed också skogsarbetarna i, man måste beklagligtvis säga, rent fientliga läger. Förbundets delegerade godtogo nämligen uppgörelsen, medan de syndikalistiska underhandlingarna motsatte sig densamma. I Härjedalen uppnåddes en viss, kortvarig enighet kring beslut om fortsatt strid, men detta beslut torde knappast kunna sägas ha varit lyckligt och kapitulationen kom också efter ett par veckor.

Nu var den situationen inne, som så träffande uttryckts av Albert Viksten. Striderna på en gemensam front voro slut, inbördeskampen började rasa. Arbetets frihet växte och gjorde situationen om möjligt ännu mera olidlig. Men även denna organisation, som till hundra procent skulle vara en sammanslutning för social fred, fick sina egna bekymmer och konflikter med bolagen. En bjärt illustration till talet om att bara inte de stridslystna socialistiska organisationerna voro, så skulle det råda ett socialt fredstillstånd. Emellertid, slutet på det hela blev att organisationerna föllo sönder under trycket av den ömsesidiga misstrons och misstänklighögrändets politik, som grep även de bästa och mest vidsynta inom de olika sammanslutningarna.

På en enda plats höll man samman. Det var i Lillhärdal. Där fanns det tre lokala samorganisationer och en avdelning av Skogs- och Flottningsarbetareförbundet och socknen kan sägas ha hela tiden varit hundra procentigt organiserad. En gemensam arbetskommitté avgör alla smärre frågor och fördelar arbetstillfällena. Större frågor avgöras på gemensamma möten. På vintern har man gemensam registerförare.

Under Ädalsändelserna 1931 ordnades ett gemensamt möte av organisationerna i Sveg. Därvid kommo också arbets- och organisationsförhållandena i Härjedalen upp till behandling. Man beslöt ordna ett stort massmöte med skogsarbetare för att överlägga om vad som skulle göras för att få bättre organisationsförhållanden till stånd. Detta nya möte hölls i Linsäll den 16 aug. 1931. I ett manifest från mötet heter det, att det var "ett massmöte för den fackliga kampens aktualiserande". "Ett försök av en arbetarelit, som med fast vilja och ärligt uppsåt vill samla härjedalska klassbröder till rådslag om gemensamma intressen." Man ansåg, att detta kunde lyckas blott genom "ett harmoniskt samarbete i samförståndets tecken mellan de två existerande organisationstyperna under förhållanden, då dessa ej kunna sammanslås till en enda enhet." Det var över 500 man församlade vid detta möte och tal hölls från syndikalisternas sida av förlagsföreståndare Ragnar Johansson och från det reformistiska hållet talade ombudsman Ernst Sätterberg. Vid ungefär samma tidpunkt hölls ett liknande möte i Särna med organisationerna i övre Dalarna. Beslutet blev också här enahanda — och därmed vände modet åter till skogsproletärerna.

För samhällets sunda utveckling är säkerligen den nyvunna sammanhållningen också fördelaktigast. Under misstrons år har mycket förlorats. Man har arbetat i skogarna, men lönen har inte räckt till uppehållet. Fattigvården har måst taga hand om familjerna medan männen slitit i ett av de tyngsta arbeten som existera. Ett betecknande intermezzo inträffade vid en i fjol införd landshövdingen hållen konferens i Östersund. Kommunala myndigheter, bolag m. fl. voro representerade och det gällde frågan om i vad mån arbetstillfällena funnos inom länet. En bolagsrepresentant menade då, att skogsbolagen inte kunde sätta igång arbete, om det blev strider vid avverkningarna. Yttrandet apostroferade

(Forts. å sid. 25.)

BARNFILM

RYSK

Av ALMA BRAATHEN

Den sexåriga filmhjälten Anato Palonin.

— Vi håller just på med en ny barnfilm, kanske ni har lust att titta på inspelningen ett tag innan vi går in till Pudovkin.

Det är en av ciceronerna i en ny jättestor filmateljé i Moskva som gör mig detta lockande förslag. Och vi ha knappt hunnit halvvägs genom den enorma T-formade hallen förrän jag i strålkastarnas intensiva ljusflod upptäcker en liten parvel som ledigt och ogenerat rör sig framför filmkamerans kritiska öga. Det är hjälten, en 6-årig parvel vid namn Anoti Palonin, som redan är känd i den ryska filmvärlden.

Inspelningen pågår för fullt. Av sceninteriören att döma befinner sig den unge hjälten på en järnvägsstation, där han med hjälp av en vaktmästare tydligen gör sig underrättad om vägen ut ur folkvimlet. Den unge skådespelaren är klädd som vilken liten europeisk jämlike som helst — vit sportskjorta, knäbyxor, halvstrumpor och en käck matrosmössa skjuten på nacken. Han spelar huvudrollen i "Travkas äventyr", är en äventyrslysten ung man och en dag beslutar han sig för att se Zeppelin, som befinner sig utanför Moskva. Han övertalar fadern att resa med men på själva järnvägsstationen förlorar han honom i folkvimlet. Och här börja äventyren. Han känner sig "stor" och beslutar att utan fadern taga sig fram till Zeppelin genom Moskvans farofyllda värld.

Efter mångahanda öden och äventyr i storstaden återfinner man honom så äntligen och han föres tillbaka till skolan. Under tiden ha alla barnen i klassen redan flugit och i skolklubben berättar man nu i korus den spännande händelsen. Och den besvikne kamraten fattar snart hur illa det går om man är en individualist som vill göra allting själv. Man skall arbeta kollektivt, så går det bra och lyckligt här i livet.

Regissören hojtar. Filmkameran slutar surra. Scenen skall tas om. Någon liten detalj har inte blivit bra. I pausen som uppstår passar jag på att få tag i regissören, en ung armenier på 28 år lydande det österländskt klingande namnet Haj Artian. Klädd i en mörkblå rubasjka med en lysande färgbård runt hals och armar bryter han ingalunda mot sin ryska omgivning men det är en glimt i de svarta ögonen och en fläkt av energi omkring honom som låter en ana att man står inför en av det unga Sovjets mest lovande filmregissörer.

— Mina filmer äro realistiska komedier för barn, börjar han enkelt och flärdfritt, men tyvärr är det mycket ont om manuskript för barnfilmer. I hela vårt stora land ha vi endast tre författare för barn. Och att göra barnfilmer är för övrigt en mycket svårare uppgift än folk tror. Barnen se visserligen ut att röra sig

lika lätt och otvunget framför filmkameran som i verkligheten, men det fordras stort tålamod och påpasslighet för att man skall uppnå ett tillfredsställande resultat. Den första timmen på dagen går bäst, ty då betraktar barnet det hela som ett nöje, en rolig lek och reagerar själv. Men sen är det också stopp. De bli fort trötta. Och de förstå inte att det hela är allvar. Vi få ju endast arbeta fyra timmar om dagen med barnen — en arbetstid som hålles mycket strängt och räknas från det ögonblick barnet passerar portarna till fabriken och tills de lämnar området. Jag har arbetat med ett hundratal barn och i "Travkas äventyr" medverka cirka femton. Jag hoppas att filmen skall komma att roa även svenska barn då den kommer ut i Europa på nyåret. I min förra barnfilm "Pjotr Ivanovitj" innehades huvudrollen av en något äldre skådespelare — en 12-åring! Den filmen blev färdig på våren 1931 men kommer nog knappast till utlandet. Däremot kunna ni vänta en turné av "Nord" och "Fiskläget". Den förra behandlar jägarlivet i Sibirien. En grupp unga komsomoler skickas till norr för att gå i spetsen för det kulturella och politiska arbetet där. Och huvudrollen i den senare "Fiskläget" spelas av en ung flicka på femton år. Handlingen är här förlagd till en liten fiskrik sjö, där ett sällskap bestående av en professor, specialist på fiske, tre energiska barn samt en grupp fiskare besluta sig för att kollektivt arbeta upp ett mönsterfiskeri.

— Även om det är en ganska påfrestande uppgift att spela in barnfilmer är det dock ett arbete som fångar hela ens intresse, fortsätter hr Artian. Ända sedan jag som liten parvel växte upp i staden Kars i Turkiet har jag svärmat för film och teater. Redan som barn fick jag själv förtjäna mitt bröd och hade plats i en manufakturbutik. Här var det som det stora undret hände! Jag fick en dag en biljett till en av stadens teatrar. Från den stunden levde jag endast för teater.

— Och nu skulle ni alltså visa världen vad den ryska barnfilmen kan åstadkomma?

— Ja, det låter kanske skrytsamt men jag är inte rädd för konkurrensen. De ryska barnen äro både talangfulla och begåvade. Och med ett sådant material bör man kunna nå mycket långt.

Skolklubbens unga musikanter träna för full hals.

Att kunna sköta en såg är minst lika viktigt som historia och matematik.

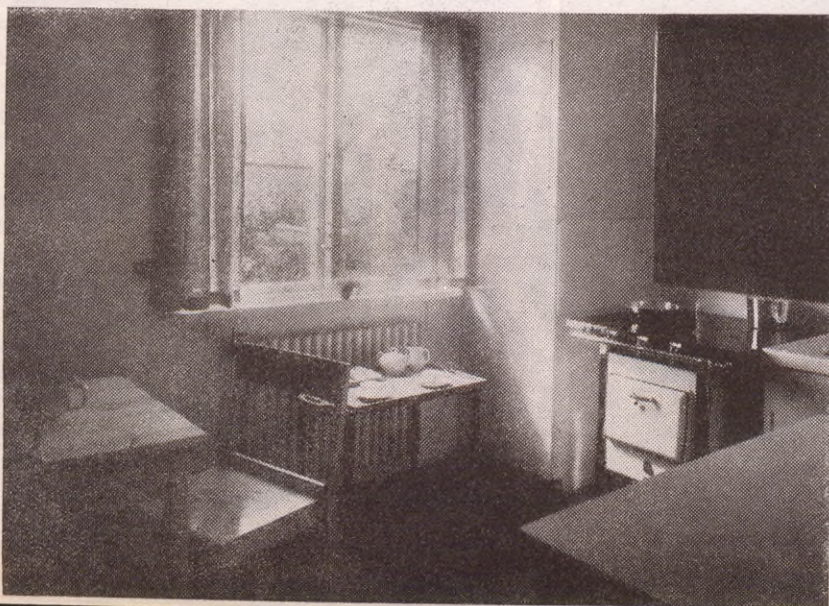
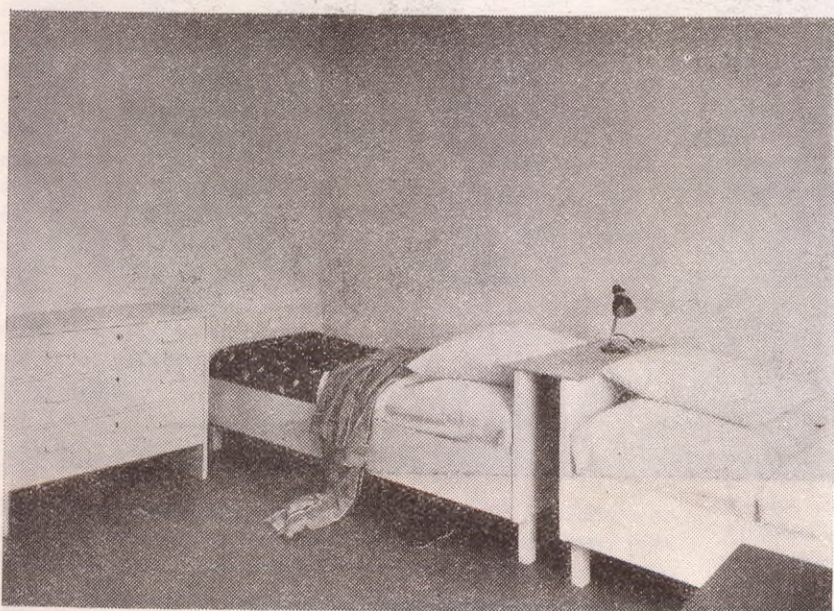

Båtbyggare är inget dumt yrke när man blir stor. (Ur barnfilmen «Äventyr».)

Vardagsrummet ser så märkvärdigt stort och luftigt ut tack vare de ljusa, kalkade väggarna o. frånvaron av dörrar.

moderna hem

H. S. B:s hemutställning, Göteborg.

Blått och vitt, Göteborgs färger, lyser en till mötes då man kommer Munkebäcksgatan fram för att bese H. S. B:s nya lägenhetsutställning. Det ser sydländskt glatt och sommartrevligt ut med de platta taken och de rena färgerna. Man nästan önskar att det varit litet mer av det strålande blå. Fönsterinramningarna kunde också ha fått med av den färgpytsen. Det blir fint då de små gräsplanerna fått tid på sig att bli gröna emellan de blå-viträndiga skyddsväggarna, som ska spännas upp mellan varje lägenhet. Och vad pelargonier och krasse och andra sommarens färggladaste blomster ska göra sig mot den bakgrunden!

Vi gå in för att bese de utställda lägenheterna. De äro tre till antalet. Fru Margit Hagberg har arrangerat dem med Ferd. Lundqvists nya möbler. Arkitekt Fribergers i samarbete med byggmästare Ture Blomqvist utomordentligt klara planering av rummen har varit henne till en god hjälp. Likaså det goda urval av praktiska och vackra, moderna möbler, som nu verkligen finns att få. Men själv har hon gjort en god insats med sitt sunda, praktiska förstånd och sin sobra konstnärliga smak.

Vi gå runt och titta. Vi börja med 3-rums-

Fars och mors rum. De citrongula sängarna stå bäddade med lustiga svarta vitprickiga filtar. Köket, vitt och rent, behöver nästan inga möbler.

lägenheten, som går genom båda våningarna. Kök och vardagsrum med matvrå i bottenvåningen och två sovrum en trappa upp. Den är tänkt för fem personer, och kostar 99:— kr. i månaden plus 1.500 kr. i insats. Köket, vitt och rent, behöver nästan inga möbler. En väggfast fällskiva och ett par taburetter är allt. En fördragsgardin av blårutigt bomullstyg står vackert mot det vita. I väggen mellan köket och matvrån finns en lucka genom vilken man bekvämt kan langa mat och diskar ut och in. I matvrån står bordet dukat till frukost. Det ser så rent och vackert ut med den ljusa träfärgen på bord och stolar. Ingen duk behövs på bordet, bara ett par servietter under tallrikarna. Vardagsrummet ser så märkvärdigt stort och luftigt ut tack vare de ljusa kalkade väggarna och frånvaron av dörrar. Samma ljusa träfärg som i matvrån, går igen på möblerna. Man kan ogenerat flytta om stolar och bord utan att det stör lugnet och skönheten. Vad man särskilt lägger märke till är de vackra fördragsgardinerna i mjukt, gräddfärgat ylletyg. De hänga i tunga veck och kunna dras för hela det breda fönstret om det behövs. Ett litet miniatyrpiano tar nästan ingen plats och ser ovanligt krusidullfritt och trevligt ut. Trappan till övre våningen går direkt upp från vardagsrummet. Det är en lycklig tanke som hjälper till att stryka under intrycket av utrymme och luftighet. Där uppe har far och mor sitt rum. De citrongula sängarna stå bäddade med lustiga svarta, vitprickiga filtar. Den gula färgen går igen i de randiga cretongardinerna. Pojkarnas rum har hederliga järnsängar. Något som de böra uppskatta är ett köksbord med omålad utdragbar bordsskiva. Där kan man härja och göra allehanda experiment och sedan bara skura av ski-

van och få den nästan lika fin igen. Fru Hagberg har genomgående haft en stark känsla för att det skall bo levande människor i dessa rum. Att de inte ska stå fina för främmande, utan utnyttjas till fullo i vardagslag. Badrum med varmt vatten året runt, garderober och goda källarutrymmen hör naturligtvis också till denna mönsterlägenhet.

Nästa lägenhet, en tvårums, är tänkt för två vuxna och två barn. Hyran är 73:— kr. och insatsen 1.050:— kr.

Här finns också samma trevliga kök som i den förra lägenheten. Vardagsrummet har sin matvrå som här är dukad till middag. En av Gustafsbergs billiga serviser med gröna ränder står vackert emot ett av Almedahls nya konstnärliga duktyger med ängsblommor på. Här måste vardagsrummet tjäna till sovplats för två personer. En soffa som kan förvandlas till två bäddar tjänar bra till sittplats under dagen. Ett satsbord, tre små bord som kunna ställas under varandra, är en praktisk möbel som tar litet plats. Den oblekta väffelväven är ett fynd som draperi. Den faller så vackert och är lätt att tvätta. Barnkammaren ser mycket bebodd ut med alla lustiga leksaker framdragna på golvet, och ett litet miniatyrmöblemang för småherrskapet i ett hörn av rummet. De prickiga linnegardinerna se så glada och trevliga ut.

Denna våning ligger på nedre botten. Man kommer direkt ut till sin lilla gröna gräsplan. Nästa våning, också en tvårums, ligger en trappa upp och har egen ingång från husets andra sida. Den kostar 75:— kr. i hyra med en insats av 1.050:— kr. och är avsedd för två vuxna personer, man och hustru, som båda ha förvärvsarbete.

Herrns rum, som är det största, får även

tjäna till gemensamt sällskapsrum. Han har fått väggen bakom sin ottoman klädd med kryssfanér överdraget med cellulosa-lack. Det är praktiskt, lätt att hålla rent. Det går också i färg med de ljusa träfärgade dörrarna. Rosengrens kassaskåpsfabrik visar sina ställbara bokhyllor av stål, som sätts fast direkt i väggarna. De kunna lätt ökas ut efter behov och ta relativt liten plats. Shantunggardinerna ge en utmärkt bakgrund åt en vinranka som klänger upp ur en kruka. Det är förunderligt vad alla blommor stå vackert mot de kalkade väggarna. Fru Hagberg har också haft en förmåga att leta upp vackra pytsar att sätta dem i. Ett par gula rosor i en jättestor alldeles slät glasbägare minns man särskilt. De vackra ljusbrytningarna mellan stjälkarna som simma i vattnet och glasets yta med reflexer och glansdagrar är en hel upplevelse. Hon har även slagit ett slag för Nylunds nya vaser från Lidköping.

Fruns rum är mindre men verkar rymligt tack vare ett väggfast bord och stälhyllorna som lämna golvet fritt.

I köket visas en bricka med hopfällbara ben. Den är grönmålad och samma gröna färg går igen i linnegardinerna.

Även till denna våning hör en matvrå. Armaturerna till samtliga lägenheter är så bra man kan begära för rimliga priser. Det är glädjande att så många verkligt bra belysningsanordningar nu finnas i handeln.

Utställningen har visat sig vara ett evenemang. Den har redan besökts av sex tusen personer. H. S. B. är att lyckönska till den landvinning som gjorts i arbete för sunda, soliga, praktiska lägenheter. Ingen bör försumma att besöka utställningen.

Eva BJÖRK

Fruns rum. Det är förunderligt vad alla blommor stå vackert mot de kalkade väggarna. Röd lilja i vit kruka.

DEN NYA KVINNAN

och arbetarklassen

Det har nyligen utkommit en bok av Alexandra Kollontay, Sovjetunionens minister i Stockholm — och dessutom berömd författarinna.

Man väntar sig kanske en verklig propagandabok. Och det är en propagandabok, men av ett slag, som vi ej så ofta få möta här i Sverige. När jag börjat läsa den, kom jag osökt att tänka på en gång, då jag hade tillfälle att höra en del länders arbetarledare tala efter varandra. Tyskarna, österrikarna och flera med dem talade som vattenfall, som brakar fram och slår ned allting. Fransmannen, belgaren och engelsmannen talade så att man kom att tänka på en väldig flod, som lugnt, i majestätisk kraft och med naturlig måttfullhet utan att låta sig hejdas banar sig väg till havet. Det senare sättet att tala — och skriva — ställer mycket större krav på åhörarens eller läsarens intresse och vana vid att lyssna eller att läsa, men de som ha det intresset bli också helt vunna. De bli ej ljumma eftersägare, som det lätt blir på det andra sättet. Kollontay skriver på detta sätt. Jag vet bara en svensk, som skriver — och talar — på samma lugna, sakliga sätt. Nämligen Sigrid Gillner. I allmänhet ha vi svenskar tagit vårt sätt att bedriva propaganda, som så mycket annat, från Tyskland. Som tyskarna talade på mötet här ovan, så talade — och skrev — ex. Kata Dahlström m. fl. Det kan nog ifrågasättas om det är ett så lämpligt sätt för vårt lynne — och för den sak som förfäktas. I Tyskland har det tydligtvis icke varit lämpligt.

Med sin verkligt underbara stil, sin lugna saklighet och sitt fullständiga förakt för utropstecken och fetstil vinner Kollontay fullständigt den läsare, som ger sig boken i våld.

Bokens första del, som har till titel: "Den nya kvinnan", är skriven av en oerhört lärd och mångsidigt bildad Kollontay. Som med en aldrig tröttnande noggrannhet och med exempel i dussinvis ur litteraturen leder i bevis hur en helt ny typ av kvinnor under de senaste 50—60 åren växt upp. Det kan synas oss jämförelsevis onödigt att nedlägga så mycket arbete på att visa den saken. Vi veta det väl alla. Men är det lika säkert, att vi riktigt fattat, vari det nya består? Männens säga att kvinnan konkurrerar med dem på arbetsmarknaden. Att hon intresserar sig mindre för hem och man och barn än för att tjäna pengar utanför hemmet. Det finns många — isynnerhet kvinnor — som dragit i härnad mot denna ytliga uppfattning av problemet. Liksom det finns många män som lidit under tomheten av ett liv tillsammans med en kvinna, som ej kände till annat och ej egentligen intresserade sig för annat än hushållsbekymmer o. dyl.

Det förefaller mig som om Kollontay ovanligt klart och riktigt påvisade, vad det verkliga är, som är "det nya" hos kvinnan.

Det är icke alls någon flykt ifrån hemmet, ännu mindre ifrån man och moderskap. Det är egentligen det, att kvinnan icke längre har lust att vara blott en del av mannens tillvaro, ett tillbehör, låt vara i gynnsammaste fall ett ytterst väsentligt sådant, men i alla fall ej en människa, som man innerst inne ville tillerkänna existensberättigande annat än på sätt och vis som någonting, som fullständigade en annans liv, en mans. Hur duktig husmor, hur plikttrogen moder och hur mångsidigt bildad hustru än var, — och är — så är hon dock i världens ögon först och främst sin mans hustru. Det är alltid "Herr N. N. med Fru". Endast om hustrun har ett eget arbete — utom hemmet — kan man höra henne omtalas i och för sig, som en egen varelse. T. o. m. den kvinna, som i egenskap av hushållerska eller värdinna kanske under många år sköter ett hushåll, anses vara en självständig varelse, endast till det ögonblick, hon gifter sig — kanske med den man vars hus hon förestått. Då förlorar hon plötsligt sin individualitet, liksom sitt namn. Blir till det lilla tillägget på brev och kort till mannen: "m. fru". Skulle hon ha varit av "lägre samhällsklass" än den man, hon gifter sig med, så rycker hon utan vidare upp i hans "samhällsklass". Men skulle det motsatta vara förhållandet: Att mannen tillhör en "lägre samhällsklass", så anses kvinnan obönhörligen ha skilt sig ifrån "sin klass". Hon anses icke vara i stånd att lyfta upp en man, som hon älskar, till en högre "klass"! Därför att hon knappast anses ha ett eget liv, vara en självständig varelse, utan endast ett tillbehör till en man.

Den enda väg, som ledde — och leder ut ur detta förnedringstillstånd, den hette: Ett eget arbete, som i världens ögon gav kvinnan en självständig tillvaro, och egna inkomster, som gjorde henne oberoende av föräldrarnas trängsinta ekonomiska familje- och klassynpunkter.

Och denna väg ha undan för undan allt flera kvinnor sedan våra farföräldrars ungdom vandrat. Först under hån och förakt från männens och sina medsysters sida; senare sedda och tålta med en axelryckning och ett medlidsamt småleende. Till slut, i våra dagar när det stora flertalet kvinnor kommit in på denna väg, mer eller mindre frivilligt, och där visat sig utmärkt väl fylla sina uppgifter, har mannens ringaktning fått en anstrykning av motvillig beundran. Men ingalunda har hans grunduppfattning om kvinnan undergått någon så förfärligt stor förändring. Den är för de allra flesta nästan densamma, som den var i våra farföräldrars dagar. Nämligen att kvinnans rätta plats är i hemmet, som "en god och trogen maka" — utan att i egentlig mening vara någon egen varelse.

Detta är "den lärda Kollontay", som med vetenskapsmannens

lugna saklighet, hela tiden ledigt och elegant, steg för steg, nått fram till att visa, att den nya kvinnan icke vill vara "ett föremål i, icke ens föremålet för mannens livshistoria. Hon vill vara herre över sitt eget livs historia."

I andra och tredje (sista) kapitlet av boken möter oss den varmt tänkande och kännande kvinnan, den skönlitterära författarinnan Kollontay, som skriver om en sak, som hon är djupt intresserad av och innerligt hängiven. Det är en nedgörande kritik, som hon riktar mot förhållandet mellan könen, isynnerhet i sexuellt avseende. Och i all synnerhet mot de, skrivna eller oskrivna, lagar för detta förhållande, som ännu upprätthållas.

Kollontay riktar — i få ord sagt — den svåra, men efter vad det förefaller mig ganska berättigade anklagelsen mot männen att ehuru det under århundraden, årtusenden varit en centralpunkt i mannens liv att göra "erövringar" ibland kvinnorna — i bästa fall att söka vinna den "enda" kvinna, som han älskade — så har denna "erövring", denna ansträngning att "vinna" en kvinna, sällan sträckt sig mycket längre än till att vinna hennes kropp. Den älskades själ har varit honom tämligen likgiltig. Han har sällan gjort något verkligt allvarligt försök att förstå den. Oftast inskränkt förståelsen till det halvt medlidsamma småleende, som man skänker yttringar av ett barns själsliv.

Nu anser jag mig nog böra i detta sammanhang, till mannens försvar, påpeka den saken, att mannens och kvinnans utbildning under århundraden varit så helt olika. Det kanske inte alltid

var så lätt för en man, som fått lära sig en massa saker, som hade ett intressant arbete, vilket ständigt förde honom ut ibland människorna och bragte honom att fundera över alla möjliga problem, som rörde sig i tiden, det var inte så lätt för honom att tala om detta, som intresserade honom med en hustru, som kanske aldrig varit utanför sina föräldrars eller sin mans hem och som aldrig lärt annat än knappt ens att sköta ett hushåll — kanske lite pianoklink. Nu äro ju förhållandena väsentligt förändrade. Män och kvinnor få i stort sett samma uppfostran och i synnerhet i de fall då de också ha ett arbete båda två, finnas betingelser för att de skola kunna nå en intim själslig gemenskap. Men — då kommer ett stort men! I ett avseende ha de så avvikande uppfattning — och uppfostran! I fråga om sexuallivet.

Under det att mannen fordrar absolut trohet av hustrun, ofta betraktar henne — i denna sin uppfattning nästan understödd av lagarna — som en sorts tillhörighet, så håller han inte, när det gäller honom själv, så värst strängt på troheten. Ingen av parterna borde förmenas rättigheten att följa en djup böjelse, anser Kollontay. Det är orimligt att begära, att två människor, som ju dock ej äro eller borde vara oföränderliga som två hus, att de skola vara bundna med så många band av alla slag, som de äro i vår form av äktenskap. — Härtill kommer ytterligare det, att mannen även utan att därtill tvingas av en djup och sann kärlek, anser sig kunna pruta av på troheten. Ja, t. o. m. kan direkt eller indirekt understödja någonting så naturvidrigt som prostitutionen.

Och därmed äro vi inne på den andra abnormiteten i sexuallivet. Även om en man har aldrig så mycken själslig gemenskap med sin hustru, så är det sällan, enligt denna bok, som han bryr sig om, eller rent av kan sätta sig in i kvinnans sexualliv. Under de intimaste stunderna av deras liv är hennes själsliv, hennes delaktighet, honom likgiltig. Han bryr sig allt för litet om, huruvida hennes "jag" är med — bara kroppen är där. — Jag tycker visserligen att detta är ett ganska hårt omdöme och kan under inga omständigheter tro att det är allmängiltigt, (vilket ej heller uttryckligen säges) men — inte är det så värst felaktigt! Fastän det kan endast en kvinna, kvinnorna, yttra sig om.

Till denna mannens likgiltighet inför kvinnans känslor vid umgänget, bär givetvis prostitutionen en stor del av skulden. Där har mannen lärt sig att inte fästa så stort avseende vid den andra partens känslor, inte bryr sig så mycket om, huruvida umgänget är frivilligt eller ej. Och prostitutionen är en följd av den kapitalistiska samhällsordningen!

I bokens sista kapitel anvisar då författarinnan vägen ut ur det trask av fördomar och oformligheter, som nu försvårar de båda könen förhållande till varandra. Det är: Den proletära kulturen. Hon påvisar huru arbetarklassen dels saknar de flesta av de fördomar, som givit upphov till en del av missförhållandena, dels i vilken oerhört stor utsträckning, som det är — icke hänsyn till avkomman, utan hänsyn till arvet, förmögenheten, jorden, med ett ord hela den kapitalistiska samhällsordningen, som insnärjt det sunda och naturliga förhållandet mellan man och kvinna i det nät av oformligheter, som det nu befinner sig i. Det är kanske litet svårt att riktigt följa författarinnan i dessa hennes sista utläggningar; boken är emellertid ursprungligen skriven för en rysk publik — delvis så tidigt som 1918 — och i sin nuvarande form (på franska) tar den kanske litet mera sikte på befolkningen i ett katolskt land än på oss.

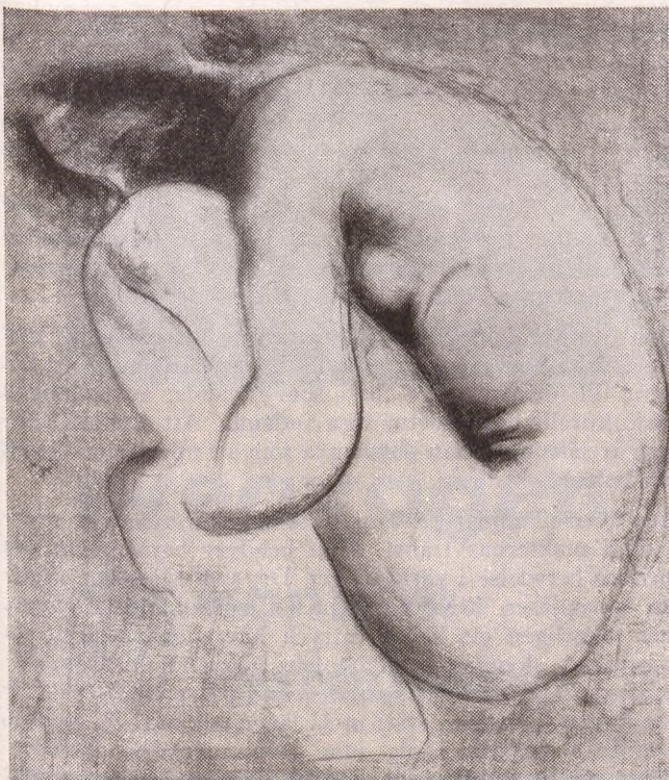
Men i vilket fall som helst, även om man icke kan skriva under på allt, som den spirituella författarinnan med sådan elegans förfäktar, så kan man tryggt säga, att boken borde läsas av varje karl. Utan att han förstår och erkänner det riktiga i det som den lär honom om kärlek och moral, kommer han aldrig att kunna fatta kärlekens sanna väsen.

Bengt HALLBERG

Alexandra Kollontaj:
La femme nouvelle et la classe ouvrière.
Till franska av Marie Bor. L'Eglantine. Paris-Bruxelles.

Akt

Teckning av Junkers.

Alkoholism, kapitalism och socialism

I kamp mot övermakten låter kanske litet förbluffande, när man får veta, att författaren, den danske nykterhetsmannen och advokaten Ejnar Krenchel, härmed menar kampen mot alkoholen. Det är en ganska vanlig föreställning att i våra dagar är spriten, om också en makt, dock ingen övermakt, och att dess allvarliga hot definitivt är brutet. Krenchel, vars bok utkommit på Mondes pigga och tidsaktuella förlag i Köpenhamn, har satt som sin uppgift att taga oss ur denna villfarelse, och likaså ur den motsatta villfarelsen, som var vanligare i nykterhets- och arbetarrörelsernas begynnelse, nämligen att det icke lönade sig att arbeta för alkoholens avskaffande förr än socialismen genomförts. Erfarenheten har visat att det senare lönar sig visst — och att socialismen näppeligen torde kunna genomföras av en onykter arbetarklass. Eller för att citera den danske höjesteretssagförelser Heilesen i ett nykterhetsbetänkande:

"Alkoholismen kommer att flytta med in i det nya samhället som tomt på lasset, om det icke föres en direkt kamp mot alkoholen." Ett exempel härpå är ju Sovjetunionen, vilken bland sina arv från tsarismen räknade en ganska allmänt utbredd dryckenskap, mot vilken staten, som förf. påvisar, fört en energisk kamp med alla sina till buds stående medel.

I form av en rad intervjuer med en rad namngivna och icke namngivna personer ur olika klasser och läger belyser Krenchel dels nykterhets- eller snarare onykterhetsläget nu och under de senaste fyrtio, femtio åren, dels alkoholens inverkan på den mänskliga organismen — vilken är förvånansvärt likartad på en "van" alkoholist och en ovan, som spritproven påvisat — dels också de makter, som ha ett direkt intresse av att omhulda spritbegäret, nämligen det mäktiga alkoholkapitalet.

Denna avdelning förefaller undertecknad att kanske vara den, som är värd allra mest uppmärksamhet, därför att den framlägger ett material, som för de flesta är okänt eller åtminstone insvept i ett hemlighetsfullt dunkel. Visserligen äro icke förhållandena alldeles analoga hos oss med vårt spritmonopol, men då vi, såvitt jag vet, icke ha någon liknande framställning, kunna vi ha mycket att hämta ur denna danska bok.

Det är ju så, att när man ska kämpa för en sak, underkastar man ofta den man ska kämpa mot. Så tycks ofta ha varit fallet med nykterhetsagitationen. Denna har ofta nöjt sig med att bekämpa "rusdrycksdjävulen" i form av det egna spritbegäret, det svaga köttet, visserligen understött av ledsamma yttre förhållanden som arbetslöshet, trångboddhet o. s. v. Men den, som tillfredsställde detta, ibland äkta, ibland konstlat uppeggade begär, nämligen alkoholindustrin, har man mera sällan förstått att komma till livs. Man har föredragit att se "djävulen" ifråga som

en dreglande Kung Alkohol eller en av folktrons naiva hinhålegestalter framför att helt konkret frammana honom som de smarta och aktningvärda styrelseherrarna och aktieinnehavarna i landets sprit- och bryggeriindustrier. Och det har varit mer romantiskt tilltalande att föreställa sig hans "arbetsmetoder" i stil med gamle Belsebubs lömska lurpassande på den mänskliga svagheten — som bekant påbörjat redan i paradiset — än som en med den moderna propagandans alla finesser fullt utrustad och tidsenlig reklamteknik!

Hur många vet t. ex. att det liksom Krenchel uppger, finns hemliga pressbyråer, vilka ha till uppgift att, förutom allmänt spritvänliga artiklar, leverera förfalskat material

om nykterhetstillståndet i förbudsländerna. Eller hur många vet väl att allmänt aktade, av s. k. kulturradikaler livligt omfattade organisationer som den danska Den personlige Friheds Værn med stora summor understöds, ungefär 130.000 kr. årligen, av Bryggeriföreningen och De danske Spritfabriker? I ett referat av ett tal, hållet av en direktör Brunchmann på det första allmänna skandinaviska bryggarmötet i Stockholm 1920, återfinnes följande passus om denna organisations verksamhet (övers. av rec.):

"Efter hand blir förbudsfolket mer och mer isolerat, tack

vare Sunds Sans' och D. p. F. V:s (Den personlige Friheds Værn) kloka taktik och metodiska arbete. En rad broschyrer ha utgivits, dels av upplysande karaktär (om förbudets verkningar i andra länder etc.), dels av mer agitatorisk art (bl. a. innehållande 70 betydande danska mäns och kvinnors uttalanden mot förbud, ämbetsmän (präster, läkare o. s. v.) och privata medlemmar) . . . Föreningen förser dessutom pressen med stoff och utger själv ett litet medlemsblad, som tjänar som förbindelse-länk mellan lokalföreningarna . . . och . . . en liten syndaflod av programskrifter . . ."

Man behöver härtill endast erinra om hur omåttligt just det danska Carlsbergsölet populariseras därigenom att det säljes till förmån för en fond, som använder avkastningen till kulturella och konstnärliga ändamål. Att dricka Carlsberg är således nästan detsamma som att uppmuntra konst och kultur!

Men även på annat sätt utnyttjas alkoholismen i de reaktionära makternas tjänst. Man behöver bara erinra om spritens betydelse i världskriget. De, som sågo den engelska krigspjäsen Resans slut med dess hejdlösa supande, fick säkerligen ett livligt intryck härav och i de flesta krigspjäser skyntar ju alkoholens nödvändighet som stimulans. Före anfallen sparades inte på spriten, och frågan är om soldaterna stått ut så länge och med så mycket, som de verkligen gjorde, utan denna generösa spritflod. Den tyske professorn Hans Schmidt utgav 1924 en bok,

ORO

Tro vill jag äga.
Viss vill jag vara.
Vad häcklare säga,
är tomhet bara.

Själv vill jag finna.
Själv vill jag pröva.
Min längtan vill vinna,
vad ingen kan röva.

J. O. ERIKSSON

där han rent ut påstod, att det var alkoholen, som kom Tyskland att förlora kriget. Enligt honom skulle den stora tyska marsoffensiven 1918 gått i stöpet därför att viktiga avdelningar av stormtrupperna fann vägen till de franska vinkällarna och drack sig fulla. Under detta samlade sig fienden till ett motangrepp, och det gynnsamma tillfället gick förbi. Detta bekräftas även av general Lüdendorff och andra. En överste Bauer skriver:

"Alkoholen har — nyttjad inom förståndiga gränser — visat sig vara det bästa medlet under hela kriget att hålla stämningen uppe, utlösa nervspänningen och att således indirekt öka arbetslusten och arbetskraften..."

Och liksom alkoholen brukades för att befästa militarismens herravälde användes den också i den europeiska kolonialpolitiken. Vem har icke hört berättelser om primitiva folk, som på några årtionden efter beröringen med européerna blivit fullkomligt förkomna till följd av införandet av den europeiska kulturens välsignelser, främst alkoholen?

"Militarism och alkoholism är namnen på två bröder. Deras fader heter kapitalismen."

Till slut behandlar också Krenchel det intressanta spörsmålet om alkoholens betydelse för de olika samhällsklasserna. Och han kommer till det resultatet, att för arbetarna är spriten långt mera ödesdiger än för borgarklassen. De karaktäristiska "underklassförbrytelse", stöld, slagsmål, sexualförbrytelser, begås till mycket stor del under rusets direkta inflytande, medan den speciella "överklassförbrytelse", förskingring, fordrar en klar hjärna och sålunda knappast kan utföras i berusat till-

stånd. För att icke tala om hur alkoholen försvagar och desorganiserar arbetarrörelsen, vilket dess motståndare noggsamt vet.

I äldre tider använde också arbetsgivarna spriten som ett medel att hålla arbetarna nere. Man behöver bara läsa Zolås fruktansvärda skildringar från proletärkrogarna i Fällan och Arbete för att få en åskådlig bild härav. Att ha fått bukt med detta tillstånd — då det söps på arbetsplatserna och lönen ofta utbetalades på värdshuset — är nykterhetsrörelsens ovanskliga ära. Mycket har redan uträttats, och vi ha nu svårt att föreställa oss tillståndet på de gamla verkstäderna och isynnerhet bryggerierna, där arbetarna drack så mycket de orkade, i den tron att ölet var ett styrkande näringsämne! Det modärna arbetstempot med sin hets och sina fordringar på precision tvingar f. ö. till nykterhet och behärskning av hjärna och nerver. Vad beträffar nykterhetsrörelsens "neutralitet" hävdar Krenchel energiskt den uppfattningen att en nykterhetsrörelse, som ej intar sin bestämda plats till de övriga sociala problemen, knappast kan vänta annat öde än att mynna ut i sanden som harmlös, tom sällskaplighet utan bärande kulturellt innehåll. Men varifrån skulle den ta detta kulturella innehåll, om icke från socialismen? För arbetarna finns ingen annan väg än att se nykterhetsrörelsen som ett led i strävandena för socialismens förverkligande.

Som motto på sin bok har Krenchel valt:

"Alkoholen för tillbaka till kapitalismen och aldrig framåt mot socialismen..."

Innebörden av dessa ord torde för varje år alltmer ingå i den kämpande arbetarklassens medvetande.

Margit PALMÆR

**goda
middagar**

sveavägen 68

**konsum-
restaurant**

KLYFTAN

ROMAN AV ELLEN WILKINSON

Översättning från engelskan av Rickard LINDSTRÖM

(Forts. fr. föregående n:r.)

VAD SOM REDAN HÄNT

Joan Craig är en vacker, tjugusexårig kvinnlig fackföreningsfunktionär, som blivit trött och uttråkad av alla små vardagliga bestyr. Hon vill helst ge allt på båten. Men så dyker plötsligen någonting upp, som ger hennes liv nytt innehåll. Det drar samman till en stor strid inom Englands sociala värld: gruvarbetaravtalet, omfattande en miljon arbetare, är uppsagt och arbetsgivarna vilja med regeringens hjälp pressa ner de redan låga lönerna. Joan tycker att hennes livs största äventyr rycker an. Hon får följa med sin chef, förtroendemannen William Royd, till de avgörande förhandlingarna i London. I den brittiska huvudstaden har hon fina bekanta i de litterära, halvbohemistiska kretsarna. Hon tar in hos en av dem, den förtjusande halvgamla fröken Mary Maud Meadows, som bebor en komfortabel lägenhet i den "litterära" stadsdelen Bloomsbury. Lyxen hos Mary Maud sticker starkt av mot tillståndet i de arbetarhem, Joan är van att se.

Under denna tid stiftar hon bekantskap med ett antal journalister, bland dem den högt skattade novellförfattaren Tony Dacre. Sedermera träffar han även dennes hustru Helen, en vacker lyxkvinna, som sysselsätter sig med diverse intellektuella hobbies, och som är mest rädd för den hotande strejken, därför att den skall korsa hennes planer om vissa teaterevenemang. Joan känner sig fientligt stämd mot Helen, och hennes känslor bli inte vänligare, när hon kommer under fund med att Helen genom sin livsföring och sina intressen kommit i en ohjälplig motsättning till Tony, vilken Joan från första stund fått mycket sympati för. Den stora striden måste bryta lös. För Joan känns det som en befrielse. Äntligen får hon vara med om något stort, äntligen får hon göra verklig nytta. I det dramatiska ögonblicket träffar hon ytterligare en man i gruppen av journalister. Hans namn är Gerald Blain. Han har tjänstgjort som flygare under kriget och hans erfarenheter har ställt honom i harnesk mot hela samhällssystemet. Blain har brutit med sin rike fader och darrar nu av iver att få ställa sig i den socialistiska rörelsens tjänst. Han är känd som en enstöring och kvinnohatare, men Joan lyckas genast komma på god fot med honom. Deras vänskap befästes ytterligare vid deras gemensamma medverkan vid ett strejkmöte i ett gruvdistrikt. Joan håller ett glänsande tal som gör en oerhörd effekt på de strejkande arbetarna. Under väntan på nya meddelanden om strejkens vidare utveckling göra Tony Dacre och Joan Craig en promenad. Det föranleder Mary Maud till dystra betraktelser. Hon förklarar för Gerald Blain att hon befarar att Joans växande kärlek till Dacre skall bli henne till hinder i hennes gärning. Hon uppsöker Dacres fru som just har ett sammanträde med sina meningsfränder. Mary Maud råkar i politisk dispyt med dem och beslutar sig för att helt gå in för de strejkande. Strejken tillspetsas. Joan blir strängt sysselsatt att skaffa talare och organisera möten runt om i landet.

Då och då träffar hon Tony Dacre, som nu helt låtit sig ryckas med av arbetet bland de strejkande. Efter endast ett par veckors samvaro med Joan är han på det klara med att han måste bryta sina femtonåriga vanor för hennes skull. Han talar med sin hustru om skilsmässan, men hon vill inte höra ett ord härom. Det är en mycket förkrossad Tony, som sedan söker upp Mary Maud.

Mary Maud reste sig och talade till Dacre som om han varit ett offentligt möte, ett sällsynt drag hos henne. — Hör nu, Tony, ni måste förstå, att Joan är en mycket ovanlig kvinna med en stor framtid. Jag vill inte att hennes liv förstörs för en smutsig skilsmässoprocess. Det får inte hända.

— Men jag älskar Joan, och hon säger att hon älskar mig. Om hon går med på saken, varför kan inte ni göra det?

— Tony, låt mig tala med Helen först. Lova mig det.

I detta ögonblick öppnades dörren och Joan och Gerry Blain kommo hem efter sin lunch tillsammans. Blain såg blek och plågad ut — han hade nyss kommit från Kelsall, där arbetsgivarna ställt till ett våldsamt bråk med sina arbetare. När han efter några artiga ord ville ta avsked, bad Mary Maud, att han skulle köra henne till en butik, men i bilen sade hon: Kör hem till er. Jag måste tala med er om Joan.

Mary Maud skildrade i korthet den situation, vari Joan befann

sig. — Minns ni, Gerry, ni sade en gång, att om Helen var grym mot Joan, visste ni något, som skulle få henne att ta reson?

— Men om jag inte vill få henne att ta reson. Om jag själv älskar Joan? Om hon inte får Tony, kanske hon med tiden tar mig.

— Men, Gerry, då jag föreslog detta, sade ni, att ni ville ägna er helt åt arbetet.

— Jag älskade inte Joan den tiden. Hon var en präktig flicka och jag tyckte kolossalt mycket om henne. När jag såg, att Tony var kär i henne, uppmuntrade jag honom. Jag tyckte, att allt som gav Helen en chock var förträffligt. Men när jag såg Joan under strejken — hon var en människa på en miljon, — och hennes sätt att göra just det som räddade situationen borta i Kelsall! Och så, när jag kom till London, låg min far döende, han kan inte leva tre månader till, säger doktorn. Han sade mig, att jag var hans enda arvinge, och om jag inte tar pengarna, gå de till staten. Jag lovade ta pengarna, och jag skall använda varje öre för att bekämpa dem, som ställde till kriget och nu försöka slå ned gruvarbetarna. Joan har hittat på att vi skall grunda ett socialistcollege och utbilda en mängd arbetare som blivit utestängda av gruvstrejken till att göra propaganda för vår sak. Det skall bli en slags socialistisk franciskanorden, med jesuiter-nas hela list.

— Men det blir inte ett fritt val för Joan, om ni är fri och kan ge henne pengar till hennes favoritplaner, och Tony är bunden och hon måste avstå från arbetet för hans skull.

— Men älskar du Tony, tvekar hon inte, Mary Maud.

— Men jag ville bespara henne valet, Gerry. Hon är så ung ännu. Tårarna rullade långsamt nedför Mary Mauds kinder.

— Nå, ni skall få veta orsaken till att jag avskyr Helen Dacre, sade Blain. Ni kände ju Gilbert Murchinson, en av våra bästa flygare. I början av 1918 dödades han av en olyckshändelse under en permission, hette det. Han var Helens älskare. Tony var i Orienten. Gil var hos henne på varje permission, hon förmådde honom att desertera, han försvann helt enkelt. En månad efteråt infann han sig på högkvarteret, ordonnansen bad honom stiga in i väntrummet, där sköt han sig. Det var Helen som dödade honom. Hon hade hjälpt honom att förkläda sig till en gammal man, och han hade levat hos henne i den lilla sportstugan i Norfolk en månad. I brevet till översten sade han, att han ville ta på sig fullt straff för desertering, men väntan knäckte hans nerver och han valde den lättaste utvägen. Hans mor, som var änka, fick ingen pension, hon dog i fattigdom. Min mor tog hand om henne efter Gils död, men hon levde bara några veckor. Jag hade den idé, att jag skulle ge Helen min revolver och en kula och säga henne att hon kunde följa Gils exempel som pris för min tystnad. Men jag fick ett nervöst sammanbrott efter vapenstillståndet, och sedan hade jag sett för mycket av våld och död. Så jag höll mig ur hennes väg. Jag kunde inte uthärda kvinnor sedan...

Mary Maud torkade ögonen. — Tack för vad ni berättat mig. Jag kan få använda det som jag vill, eller hur?

*

Helen styvnade till, då Mary Maud kom in, och blicken var kall, då hon vände sig från breven, hon höll på att skriva.

— Jag har kommit för att tala om Joan och Tony.

— Det förvånar mig, Mary Maud, att du kommer hit. Du har kastat den där flickan i armarna på Tony, du har gett dem en mängd tillfällen att råkas hos dig. Så vitt jag vet, kan de ha levat ihop hos dig. — Mary Maud gjorde en skräckslagen gest.

— Och nu vill du, att jag skall skiljas från min man, som jag levat lyckligt med i femton år, och detta för en flicka, som han känt en månad. Jag skäms för din skull. Och du kallar dig min vän.

Carnusol rengör och polerar möbler m. m. utan att lämna fett efter sig.

Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25.

Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.

Fabrikanten WINGÅRDS KALVÖ

— Jag vet inte, om vi kan kalla varandra vänner längre, sade Mary Maud. Jag vet allt om dig och Gilbert Murchinson.

— Varför förföljer du mig, Mary Maud? sade Helen med hård och låg röst. Nå, du har hört Blains historia, nu skall du få höra min. Innan jag gifte mig med Tony, sade jag honom att jag inte älskade honom, men han var villig att ta risken. Jag var en utfattig konstnär då, och fast jag var ung, visste jag, att han skulle slå igenom som författare. Allt gick bra. Så skickades Tony till Orienten, därför att han kunde arabiska. Jag var mycket ensam, han fick aldrig permission. Då träffade jag Gil Murchinson — det är åtta år sedan dess — vi voro snart vanvettigt förälskade i varandra. Det var inte bara hans fysiska styrka och skönhet och mod, men också en egendomlig känslighet. Tony existerade inte, jag visste han satt väl skyddad i Kairo. Men Gil trotsade döden varje dag. En dag då ett aeroplan skjutits ned, fick Gil se en tysk, som varit hans studentkamrat i Bonn, ligga bland spillrorna, hemskt tilltygad men ännu vid medvetande. De kände igen varandra. Det var detta som knäckte Gil. Han kunde ej komma ifrån tanken på alla dem han dödat. Han förklarade, att han aldrig mer ville gå upp i en maskin. Översten borde ha sänt honom till sjukhus, men han gav honom permission, ty han ville ej förlora en av sina bästa flygare. Han kom hem oväntat — vilken glädje för mig! Han berättade allt för mig, sitt beslut att njuta av denna ledighet och sedan — begå självmord.

— Men han var väl icke normal?

— Det var troligen med hans syn på saken fullkomligt normalt. Han ville inte fortsätta att mörda sina vänner från studentåren till förmån för kapitalister som Gerald Blains far.

Först försökte jag få honom att ändra mening, sedan började jag se saken som han. Då sade jag: låt oss ha en härlig månad tillsammans, en fulländad månad. Och lämna mig kvar med ditt barn.

— När denna underbara månad var slut, gick han i uniform till översten, jag trodde han skulle ta sitt straff och att allt skulle ordna sig på något sätt. Han blev borta, jag måste sända min vännina Violet till en av officerarna, som hon kände väl. Då fick jag veta allt. — Jag måste leva. Jag bar Gils barn, när jag fick veta detta, mitt enda mål var att leva för barnet. Men jag föll ihop, hjärnhinneinflammation, och jag förlorade barnet, det skulle ha blivit en gosse.

Mary Maud knäböjde vid Helens sida och grät. Helen strök hennes hår och sade: Där har du historien, som skulle tvinga Tony, som åtminstone givit mig ett hem, att skiljas från mig. Men det finns alltid Gils utväg, Mary Maud.

— Jag är ett odjur, Helen, snyftade Mary Maud. Jag har aldrig förstått dig förr.

De båda kvinnorna talade en stund om Gil Murchinson och plötsligt sade Mary:

...skyddar mot sol—
skyddar mot bläst...

Vid solbadet är det skönt veta, att man lugnt kan låta solens strålar smeka utan att efteråt behöva plågas av solbränna.

Oumbärliga äro Gahns Faréna olja och friluftscrème och det bästa av allt: de giva hastigare den vackra solbrända sommarfärgen, så eftersträvad av alla. Använd dem rikligt och hyn bibehåller även efter badsäsongen sin ungdomliga smidighet och blir ej uttorkad, rynkig och ful.

Blåsiga och kalla dagar kunna förstöra semestern. Gå ej omkring och "huttra" och frys. Gnid in kroppen med Gahns Faréna olja, och Ni njuter ändock av badet och vistelsen i fria luften.

FARÉNA

OLJA FRILUFTSCRÈME HAVRECRÈME

— Tänk, om du kunde tala med honom nu och du berättade att Tony älskade Joan som han älskade dig, skulle han då inte säga: Låt dem bli lyckliga?

Helen satt tyst en stund: Tror du verkligen att Joan Craig älskar Tony på det sättet. Jag har bara sett henne två gånger, men hon tycks vara för upptagen av politik och sitt arbete för att älska någon.

— Strejken har varit som kriget, Helen. Skrankorna äro borta, känslorna växa snabbt. När du nekat Tony din kärlek, är det då rättvist att stå i vägen för honom nu?

Helen satt stilla med händerna knäppta om knäna, ansiktet hade blivit mjukare.

— Jag har avstått från så mycket, Mary Maud. Men jag vill inte stå i vägen för deras lycka, om de verkligen älska varandra.

— O Helen, det är storslaget av dig!

Helen reste sig och kysste Mary Maud.

— Var en lika god vän för mig som du är för Joan.

— Det vill jag vara, Helen.

* * *

Tony och Joan sutto i ett diskret hörn av ett litet hemtrevligt kafé i ett gammaldags hus i Bloomsbury och drucko det goda varma, mjölkblandade kaffet.

— Joan, det är svårt för mig att berätta allt, men hör nu på, Helen och jag ha aldrig varit mer än goda kamrater. Den erotiska sidan av äktenskapet tråkade ut henne. Hon var så ivrigt sysselsatt med sitt arbete. Kanske var jag inte så förståndig... men det är över — och vi hade slagit oss till ro och levde ett liv, som var fullt drägligt... Atminstone var det drägligt, tills jag råkade dig. När jag frågade Helen, om hon gick med på skilsmässa, sade hon nej, men sedan Mary Maud talat med henne, var hon förändrad och ville ej stå i vägen. Men nu är det en svårighet, Joan. Helen arbetar mest vid teatern. Franskilda kvinnor anses där som byte för vilken man som helst, jag har sett dessa kvinnors öden. Nu menar Helen, att hon gjort sin plikt mot mig och efter

femton år borde jag inte beröva henne skyddet av mitt namn. Det låter gammalmodigt, men hennes värld är så olika din, Joan.

— Ja, sade Joan. Ge mig en cigarrett, är du rår. Han tände den åt henne och fortsatte: Helen säger: varför kan jag inte hyra en våning åt dig? Vi kunde ha ett förtjusande hem ihop och ingen behövde få veta det. Jag kunde vara en natt i veckan hemma för skenets skull och visa mig på Helens premiärer och tillställningar. Vi kunde bli så lyckliga.

— Jag skulle bli din älskarinna, Tony? — Betyder ett namn så mycket? Du skulle vara min hustru i allt som betydde något.

— Om jag går in på Helens plan — och det kunde kanske ordnas — kan du inte begära, att jag också skall avstå från mitt arbete.

— Jag vill det, Joan, och du måste göra det.

— Men varför? Är inte mitt arbete för socialismen lika viktigt som Helens teaterdekorationer?

— Därför att mitt liv led skeppsbrott förut vill jag inte vara med om det en gång till. Jag kan inte, Joan. Jag har försökt dela min hustru med hennes arbete och det går inte. Jag älskar dig, Joan, jag vill, att du skall vara min helt och hållet.

— Vill du uppge ditt arbete, Tony?

— Naturligtvis inte. Vi måste äta — lilla dumsnut — Tony log — och jag har bara vad jag förtjänar.

— Varför inte låta mig förtjäna också? Om du behåller ditt arbete, varför kan inte jag få ha mitt?

— Du glömmar, att kvinnor förbli kvinnor, du kan inte komma ifrån detta väsentliga faktum.

— Du menar barnen. Men två eller tre barn kan inte uppta en kvinnas hela liv, Tony. Hon kan anställa en utmärkt sköterska åt dem. Ni ogifta kvinnor tala som om varje intelligent kvinna kunde skapa ett hem på lediga stunder, förutsatt, att hon förtjänar nog för att betala hushål-

lerska och barnsköterska. Kvinnor som resonera så ha aldrig älskat.

— Kirche, Kinder, Küche! retades Joan, jag visste inte att du var så gammaldags, Tony.

— Nej, Joan, kanske ser jag framåt, till en tid, då likställigheten inte sättes ifråga. Om en kvinna med intelligens och den makt du har, måste välja mellan karaktär och kärlek, då skall hon betänka att framgången i sista fallet inte kommer i tidningarna. Men sådana kvinnor kunna bli stora i kärlek och skaparkraft, den andliga makt de ha kunde ge en ny innebörd åt äktenskapet, i sin passions extas kunde de skapa underbara barn och uppfostra dem storslaget. För sina män skulle de bli den frid, som övergår allt förstånd, och dessa män skulle utföra stordåd för världen. Tycker du att det vore ett trångt liv, som icke kan uppta tävlan med parlamentet?

Joans ögon voro tårade. Hon betraktade Tony med ny beundran. Hon ville stiga till hans höjd.

— Låt mig tänka igenom allt detta än en gång. — Hennes ansikte var mycket blekt. — Du vill väl ej ha svar genast? Ring upp mig i kväll — efter sju.

— Farväl till dess, älskade. Han stod med blottat huvud tills hon försvunnit in genom porten.

* * *

Mary Maud och Joan talade endast obehagligt vid lunchen. Mary Mauds tankar voro mycket blandade. Det var sällan hon ansträngde sig med att tänka. Hon litade eljes på sina instinkter. Varför hade hon alltid tänkt på offer i samband med Joan? Denna kvinna behövde icke tvingas att bli martyr. Fanns det något hon kunde säga? I detta ögonblick ringde det på dörren och Suzanne kom in med ett telegram till Joan. Denna slet upp det, läste det och sade:

— Nå, det avgör saken.

Mary Maud tog telegrammet ifrån henne. "Bråk i Shireport. Stor strejk trolig. Återvänd hit för instruktioner i kväll om möjligt. Royd.

— Måste du fara?

— Ja, naturligtvis.

När Joan sänt av svarstelegram och sett när nästa tåg till Leeds gick, sade hon: — Förstår du inte, Mary Maud, att detta skulle alltid hända. Om jag gifte mig med Tony i närvaro av femton ärkebiskopar vid vigseln, eller om jag levde med honom så som han vill, och ett sådant bud som detta kom, så skulle jag fara, vilka löften jag än givit. Tony inser det. Jag har drivit omkring nu en tid efter strejken och saker och ting ha blivit suddiga, annars kunde jag ej ha tvekat som jag gjort.

Joan stod upprätt, händerna grepo så hårt om bordsskivan, att knogarna blevo vita. — Jag skall skriva till Tony. Han skall förstå.

(Forts. i nästa n:r.)

Glans

kan man nog få med vilken skokräm som helst. Men för att fort och lätt få en varaktig glans tarvas Ahlgrens välkända Nobless. Med den krämen bibehålles lädret också smidigt och starkt. Övergå därför till att uteslutande använda

NOBLESS

Säljes överallt! 25 och 45 öre pr burk i svart, vit (färglös) samt i 10 moderna skofärger

Svensk skokräm för svenska skor

TYPER I STADEN. I

G A T S O P A R E N

I TIDIGA MORGONTIMMAN,
DÄ DAGNINGEN ÄNNU DRÖJER
KRING SOVANDE GATOR OCH GRÄNDER,
HÖRS GENOM STADENS TYSTNAD
GATSOPARNS EKANDE STEG.

TVÅ OCH TVÅ UTMED GATAN
VANDRA TJÄNANDE BRÖDER;
TAKTFASTA, SVEPANDE TAG
MOT KÖRBANANS HÄRDA GRANIT.

BORT MED DEN GANGNA DAGEN!
GLÖM DESS SORGER OCH ÄVLAN.
SOPA MED KVASTEN IGEN
SPÄREN DEN LÄMNADE KVAR.

UNDAN — DEN NYA DAGENS
SNARLIGA ANKOMST FÖRKUNNAR
DESS OBEVEKLIGA HÄROLD,
I GATSOPARNS ENKLA GESTALT.

Bothild LYSHOLM

Kvinnoffer för Hitlerbarbariet

Vi ha länge förgäves sökt få reda på vad som hänt våra tyska kvinnliga partivänner, sedan Hitlerregeringen började sin avskyvärda framfart. Nu äntligen ha de första meddelandena kommit i form av uppskandande rapporter, som överträffa våra värsta farhågor. Hör!

En av den tyska socialdemokratins bästa banérförare Toni Pfülf tog sig själv av daga den 8 juni. Då var måttet rågat av förtvivlan och bitterhet över det brott, som begåtts mot marxismen. Ett samgående av vad slag det vara månne med den svurna dödsfienden ansåg hon förnedrande. Därför lämnade hon sina gamla vänner och stridskamrater efter riksdagssammanträdet den 17 maj, då majoriteten av dem behärskade av skräck för den national-socialistiska terrorn röstade för Hitlerregeringens utrikespolitiska förklaring. Överväldigad av sin oerhörda sorg över denna hennes livs största besvikelse såg hon ingen annan utväg än att själv söka döden. När ett första försök misslyckades gjorde hon om det sedan hon väl återhämtat sina krafter.

Den oböjliga energi, som kom till uttryck i detta våldsamma tragiska levnadsslut, kännetecknar hela människan. Utgången från en officersfamilj förmådde Toni Pfülf först endast genom en hård kamp mot traditionerna uppnå folkskollärarynnetexamen och därmed även oberoende från den tyranniska fadern. Under umgänget med arbetarnas barn, som hon undervisade, vaknade hennes sociala samvete och förde henne in i proletariats politiska befrielsekamp. Hennes helgjutna karaktär, hennes rastlösa strävan efter fördjupade kunskaper, hennes mod, hennes glänsande agitatoriska begåvning, gjorde henne självfallet till en av de kvinnor som först drogo in i parlamentet efter revolutionen. Från början vald av München erövrade hon senare genom oförtruten möda en av de svartaste valkretsarna: Regensburg. Med rörande kärlek och tillgivenhet talade den oberpfalziska socialdemokraten om "sin" Toni. Denna lidelsefulla fanbärerska var långt ifrån robust och fysiskt stark, utan en liten och späd kvinna. Hon hade gått igenom en svår tuberkulos och en av denna föranledd livsfarlig operation. Vilja och andlig kraft övervann emellertid kroppens svagheter och sporrade vår tappra kamrat till allt hårdare ansträngningar. Hennes insats på hennes huvudgebit i parlamentet, straffrättsreformen, var storartad. Vad det nu än gällde, omformningen av giftermålsbalken, eller reformen av skilsmässolagen, eller det lagliga säkerställandet av de utomäktenskapliga barnens rätt, alltid tillvann sig Toni Pfülf aktning och gehör till och med från sina bittraste motståndare genom sin sakliga inställning, genom sitt tack vare oerhörd flit uppnådda behärskande av materialet och renheten i hennes uppsåt. Nu är denna fasta stämman förstummad. Det rebelliska hjärtat har upphört att slå. Hennes kamrater stå slagna av sorg över den oersättliga förlusten och fyllda av bitterhet mot den regim, som bär ansvaret för hennes död. Men de veta också: unga män och kvinnor, skola åter lyfta fanan, som glidit ur ledarinnans hand.

Tysklands äldre socialistiska kvinnogeneration lystrar till sorgebudskapet: Käthe Leu är död. Även hon ett offer för hakekorsterrorn. (Forts. sid. 26.)

»Även ett ringa hem är tusen gånger bättre än inget alls.»

Socialismens vedersakare ha ibland — förresten ganska nyligen — varit frigjorda nog att framställa sin kamp mot socialismen såsom en kamp för hemmet och familjen. Socialisterna ha gjorts till hemmets arga fiender, som det för alla rättänkande medborgare och medborgarinnor var en helig plikt att bekämpa.

En fräckare förvanskning får man leta länge efter t. o. m. i politikens annaler, och den erinrar en osökt om Thorilds uppfattning av politiken såsom en »motsats till ärligheten». Med hundra gånger större fog kan man påstå, att vår strid för ett socialistiskt samhälle också på samma gång är en strid för hemmets och familjens existens — och renässans.

Ett hem med familjeliv måste ovillkorligen vila på en något så när tillförlitlig ekonomisk grundval; ett sådant kan inte existera

bara på kärlek och solsken, även om kärleken — tvärtemot vad en del »moderna» grilljannar predika — också är en nödvändig förutsättning för att ett gott hem skall kunna skapas. Men denna ekonomiska grundval strävar det kapitalistiska samhällssystemet att göra så gungande och osäker som möjligt för det stora flertalet. Att många av detta systems målsmän och ivrigaste försvarare samtidigt prata en massa vackra ord om hemmet och glorifiera det på ett sentimentalt och osant sätt gör knappast saken bättre eller deras roll mera sympatiskt. Handlingen betyder alltid mera än ord, än munväder.

När och var och hur ha socialisterna i praktiskt handlande sökt att komma hemmet till livs? Ha de gjort det i Ryssland ens (vars samhällssystem dock inte är vårt ideal)? Nej, vad som därstädes förekom för några år sedan — t. ex. den omskrivna

kvinnogemenskapen, som till allra största delen, ja kanske helt och hållet, torde få hänvisas till mytens område — var tydligen endast sviter av de ohyggliga lidanden det ryska folket fått genomgå: krig, revolutioner, inbördeskrig och hungersnöd. Ett sådant bottenlöst elände bringar naturligtvis människornas psyke i olag, efterkrigsåren ha väl visat oss exempel på detta fenomen även på andra håll än i Ryssland. Numera torde av allt att döma förhållandena därborta i berörda avseende ej vara sämre än vad de voro före kriget och knappast heller sämre än i västerlandet överhuvudtaget, snarare tvärtom. Några hinder eller svårigheter ha ju inte heller rests av myndigheterna i Sovjetriket mot bildandet av hem. Med risk att bli ansedd som en gruvligt efterbliven människa vågar jag alltså påstå att hemmet är en nödvändighet för alla andra, att det utgör en av mänsklighetens allra största och omistligaste till-

ÄR HEMMET I FARA?

Morgonbris läsare diskutera.

Bygg hälsobostäder åt alla och ni säkrar grundvalen för hemmet!

gångar, och att det i stället för att hålla på att förlora i betydelse tvärtom blir mer och mer nödvändigt för människan, för såväl barnen som de vuxna. I en tid som vår, fylld av buller och jäkt och trängsel och skrik och reklam blir det ett oavvisligt behov för människan att ha ett ställe där man åtnjuter åtminstone relativt lugn och där förhållandena mellan de olika individerna, familjemedlemmarna är intimt personligt och inte bara en affärsmässig relation.

Som sagt, nedskrivaren av dessa rader håller styvt på såväl hemmet som familjen, ja hemmet försett med sådana omoderna ingredienser som kärlek, äktenskaplig trohet, barn och föräldramyndighet. Barnens antal bör dock avpassas efter hemmets ekonomiska bärighet, moderns krafter och en del andra faktorer och föräldramyndigheten bör vara parad med föräldrarnas svar och utövas utan hjälp av busen, religionen eller rottingen. Och, »tidsandan» till trots, tror jag mig ha majoriteten av befolkningen på min sida, d. v. s. om de på allvar ställas inför ett avgörande härvidlag. I varje fall är jag bergsäker på att de som ha en smula erfarenhet av vad det vill säga att sakna ett eget hem så gott som mangrant dela min uppfattning i denna fråga. Mer än ett par årtiondens hemlöshet och nästan lika lång erfarenhet av hemliv (dels i föräldrahemmet och dels i det egna, bägge två av enklare slag) har lärt mig inse att även ett ringa hem är tusen gånger bättre än inget alls. Det värsta jag skulle kunna önska en ovän vore att han skulle bli hemlös.

Hemmets vedersakare äro säkert lika ofarliga för hemmet som den skällande hunden är för månen. Men det finns dessvärre andra och ojämfrörligt farligare fiender till dessa institutioner. Och det är — som redan påpekats — just de människor som av kortsynthet eller trångbröstad egoism försvara det nuvarande ekonomiska systemet.

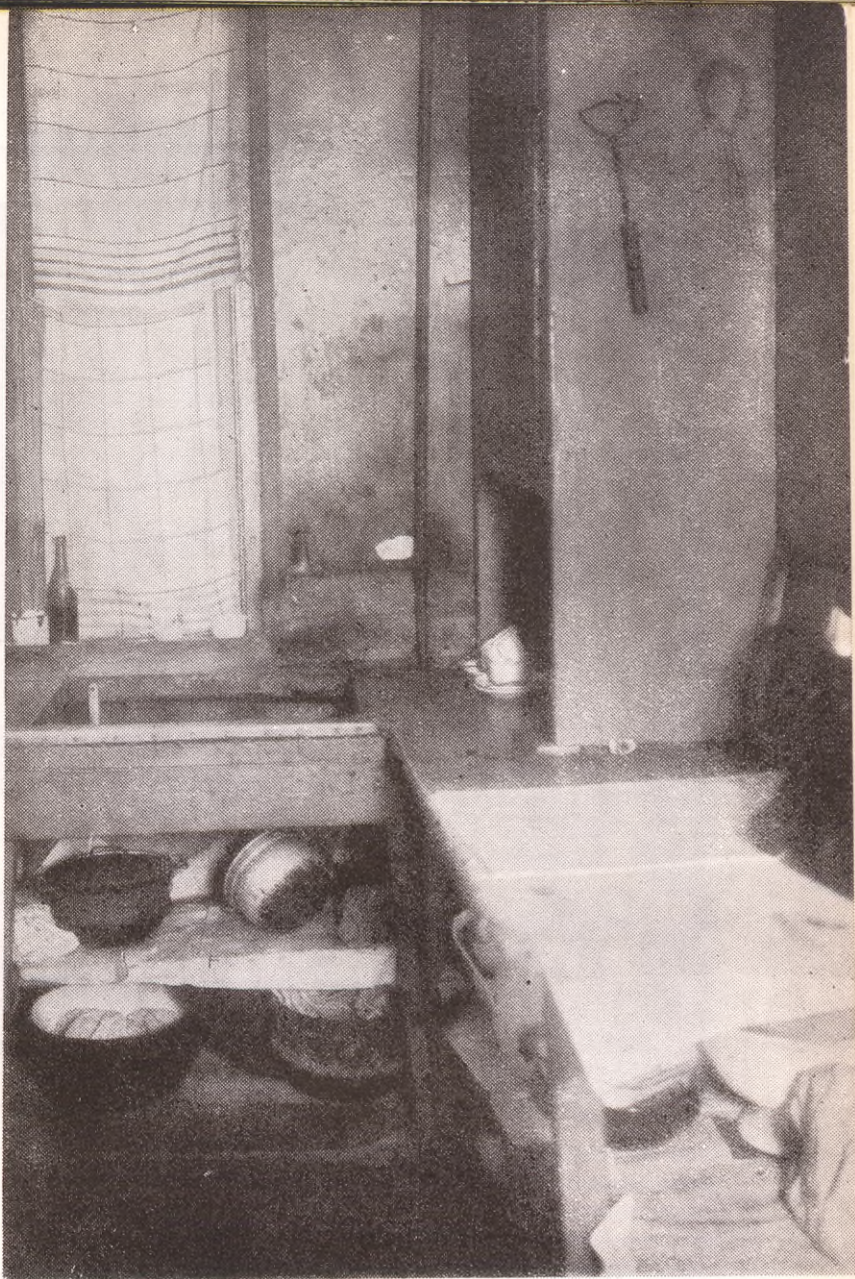
Hur är det ställt med den ekonomiska tryggheten för det stora flertalet i vår tid? Kan en industriarbetare eller likställd göra några som helst beräkningar över hur hans framtid kommer att gestalta sig i ekonomiskt avseende? Nej. Kan han själv göra någonting åt den saken? Nej, ingenting alls. Som det nu är kan en djärv och hänsynslös börsspekulant i Newyork, Paris, London eller annorstädes genom sina manipulationer beröva tusentals svenska, norska, danska etc. hem det nödvändiga ekonomiska underlaget; han kan ställa ett företag på ekonomiskt obestånd och tvinga det att lägga ner driften för en längre eller kort tid, varigenom dess arbetare och övriga anställda kastas ut på bar backe, hemmen spolieras, familjebanden upplösas. Vad bryr sig en sådan om de omätliga lidanden detta för med sig! Ingenting, platt ingenting. »Arbetarna» är för en sådan herre ett högst opersonligt begrepp och han själv får i deras ögon ofta något av en mystisk naturmakt över sig. Aktieväsendet och storföretagen, koncernerna, ha fört utvecklin-

gen dithän att arbetare och arbetsgivare inte längre stå som två människor mot varandra utan de ha blivit tvenne abstrakta storheter — några mänskliga hänsyn kan det självfallet därför inte bli tal om från någongendera sidan. Detta missförhållande stegras oupphörligen, och gör den enskilde individen, d. v. s. den fattige arbetaren till en lekboll för blinda makter. Det är just detta socialismen måste stävja: människorna få inte bli schackpjäser: de äro ju levande, kännande och lidande väsen. Visar sig inte socialismen vuxen denna visserligen stora men nödvändiga uppgift så kommer väl i framtiden hem och familjer att bli sällsynta företeelser. Den som står i begrepp att gifta sig måste fråga sig mer än en gång om han vågar göra detta: Vem vet om det inte någonstans ute i Amerikas eller Europas världsstäder finns något »finansgeni» som i det ekono-

miska hasardspelet får hans öde i sin hand och finner det vara fördelaktigt att göra honom utan existensmöjligheter. Under sådana förhållanden så blir bildandet av familj ett så stort vågspel att endast de minst ansvarskännande våga sig på det äventyret — hur innerligt de än önska sig ett verkligt hem. Numera börja människorna lyckligtvis att känna en smula ansvar även inför barnen.

Alltså, hemmet och familjen äro verkligen hotade, men inte av socialisterna — tvärtom äro dessa deras enda hopp numera — och inte heller av beskäftiga »reformatorer», utan av det ekonomiska system som beröva hemmet dess nödvändiga grundval, en trygg ekonomisk ställning. Utan en dylik blir inte hemmet vad det kunde bli. Detta må alla som hålla på hemmet skriva sig till minnes.

Magnus NILSSON

Hemmets farligaste fiender: fattigdom och smuts.

Det är mjölk, frisk, ren och näringsrik, vartill satts speciellt renodlade mjölksyre kulturer.

Den innehåller mjölkens alla näringsvärden, men i mera lättsmält form. Dessutom är Yoghurt blodrenande och bildar nytt friskt blod. Ät en tallrik Yoghurt varje dag.

**Det är gott —
och gör gott!**

MJÖLKCENTRALEN

LANTMÄNNENS MJÖLKFÖRSÄLJNINGSFÖRENING U. P. A.

Vitaminer och tillväxt.

Av med. lic. Bengt Hammar.

Det har under de senaste åren blivit alltmer klart, att det räcker inte att tillföra kroppen en viss mängd bränsle, d. v. s. att födan innehåller så och så många kalorier, som kroppen behöver för att täcka sitt behov för värmeproduktion och tillväxt.

Även om födan är alldeles tillräcklig ur kalori-synpunkt, d. v. s. ger kroppen tillräckligt med bränsle för att hålla den nödvändiga värmeproduktionen i gång, så kan den dock vara bristfällig om vissa ämnen fattas. Vi skola här tala några ord om ett ämne, som visat sig ha stor betydelse för kroppens tillväxt och viktsökning. Detta ämne kan inte självt öka kroppens vikt, ty det tillföres i mycket små mängder. Men det har betydelse för att kroppen skall kunna tillgodogöra sig den tillförda födan. Detta ämne är ett s. k. vitamin A. Om detta fattas i födan, uppstår bland annat en viktsminskning och en hämning av tillväxten.

Om man i unga växande djurs föda tar bort vitamin A, så göra sig följderna snart gällande. Tillväxten stannar av, kroppsvikten går ned. Dessa förändringar i djurets tillstånd äro påfallande och visa sig ganska snart.

Då man skall studera verkan av brist på vitamin A, måste man naturligtvis sammansätta en föda, som man vet innehåller alla livsviktiga beståndsdelar utom vitamin A. Detta kan man göra på så sätt, att man använder kemiskt rena näringsämnen, som man vet innehålla endast de ämnen, som man önskar tillsätta födan. Man gör på så sätt en grundföda, som innehåller alla livsviktiga beståndsdelar utom vitaminer. Sedan tillsätter man alla nödvändiga vitaminer utom den sort, vars frånvaro man vill studera verkningarna av.

Om ett växande djur får en dylik föda som innehåller allt utom fett och vitamin A, så tillväxer det mycket långsamt. Sätter man nu smörfett till födan, visar det en stark stegring i tillväxtkurvan. Tages smöret bort, minskar ökningen och övergår sedermera i en viktsminskning. Om man däremot till den fettrika födan sätter vitaminfritt fett i stället för smörfett, så visar viktsökningen bara en kort stegring, varefter den går ner, och djuret börjar att minska i vikt. Om ett djur under någon tid endast får sådan föda, som innehåller fett utan vitamin A, så går det under och dör efter någon tid. Men tillsätter man smörfett, som innehåller vitamin A, kryar det på sig och vikten börjar åter öka. Dessa försök ha tydligt visat verkningarna av smörfett, som ger viktskurvan dess normala form.

Det är mycket lärorikt att se de i grund olika verkningarna av dessa båda ur kalorisynpunkt likvärdiga ämnen. Lika stora mängder av smörfett och vitaminfria fettämnen motsvara nämligen för kroppen samma bränslemängd. Men fattas vitamin A, kan den ej tillgodogöra sig den tillförda näringen.

Är näringen ej alldeles fri från vitamin A, kan tillväxten under någon tid visa sig normal. Men sedermera inträder även då de karakteristiska förändringarna. Tillväxten upphör och viktskurvan går nedåt. Vid alla dessa försök går ett avtagande av vikten hand i hand med en hämning av tillväxten.

Men även om man utfordrar med en föda, som är alldeles fri från vitamin A, visar sig ofta viktsfallet först efter någon tid. Man har därför förmodat, att i kroppen förefintliga lager av vitamin först tagas i

Hos skogarnas folk.

(Forts. från sid. 9).

direkt striden vid Marma-Långör. Till detta genmälde en av länets ledande socialdemokrater:

— Det måste bli slut på den tid, då kommunerna ska försörja bolagens arbetare.

Striden vid Marma-Långör utbröt den 12 augusti och orsaken var de reducerade priserna på sommarhuggnigen. Med tiden kom striden automatiskt att gälla vinteravverkningens priser, då sommarsäsongen gick utan att uppgörelse träffats. Sammanhållningen var fullständigt exemplarisk. Detta var så mycket märkligare, som majoriteten av skogsarbetarna stod utanför organisationerna. Det var stilla i skogarna och det låg en lugn beslutsamhet över sinna. Sätillvida var stridens karaktär rätt egendomlig, som det förekom en mycket sparsam agitation för densamma. I de berörda byarna och socknarna skötte man sina vardagsgöromål, men striden dryftades mycket litet och jagade ingenstädes upp några lidelser. Dock växte en stark opinion, men den sysslade inte med organisationsformerna och ställde inte kamrat mot kamrat, by mot by. Den opinion, som växte sig stark i skogsdistrikten, var kravet på en uppgörelse och en uppgörelse sådan, att åtminstone en torftig försörjning kunde uppnås av männen som skulle slita med timmersvans, yxa, barkspade, lastsax och björnbindslen. Kommunerna gingo, som tidningsläsarna över hela landet hade tillfälle att iakttaga, enigt in för krav på uppgörelse. Striden stöddes av en opinion som aldrig tidigare förekommit. Det var en fast vilja, som trängde på djupet men som däremot saknade de tidigare stridernas flyktigt religiösa karaktär. När socialminister Möller raskt och målmedvetet ingrep och därmed gav förlikningsman Berlin den auktoritet gentemot det tidigare mot alla förhandlingsförsök kall-sinniga bolaget skedde uppgörelse.

Historien om den genom bittra besvikelser och mycken onödig misstro skogsarbetarna och deras olika organisationer emellan äntligen vunna djupa övertygelsen om sammanhållningens och den inbördes respektens nödvändighet och välsignelse kommer som ett av tecknen på att det finns mark för den anda, i vilken Morgonbris vill verka och som fick ett så starkt uttryck i artikeln: Skapa enhetsfront i oktobernumret förra året. Historien om Marma-Långör konflikten hösten 1932 är ett skolexempel på toleransens värde. Om det nu skall vara nödvändigt att ge ett bevis till på den goda verkan av en sammanhållning av den förtroendefulla art, som här förekommit, så är detta bevis givet under den senaste

I denna Morgonbrishyddas äro väggar och tak beklädda med

valrörelsen. Det ganska avsevärda tillskott av syndikalistiska röster, som tillföllt vårt parti i stridstrakterna och som kanske också stimulerade till det rätt livliga deltagandet från syndikalistiskt håll litet varstans i landet, har uppenbart sitt samband med den anda av ömsesidighet i plikter och arbete, som de fattiga skogsarbetarna givit.

bruk. När dessa äro slut gör sig bristen gällande och viktsminskningen börjar.

Ett annat vitamin som är nödvändigt för en normal utveckling är vitamin B. Men även om man tillför aldrig så rikligt av B kan det dock ej ersätta A.

Dessa s. k. vitaminer äro således oumbärliga beståndsdelar av vår föda, men de äro inte näringsämnen i vanlig mening. Den viktsmängd av dem som dagligen behöver ingå i vår föda är mycket liten. Ehuru det rör sig om endast små mängder är deras närvaro i tillräcklig mängd dock nödvändig. Deras kemiska natur och verkningsätt är ännu inte fullt utredda. De påverka troligen de kemiska processerna i kroppen, så att ämnesomsättningen förlöper normalt. Deras betydelse framgår av att brist på dem framkallar vissa sjukdomstillstånd.

Var finns nu detta betydelsefulla vitamin A, som vi här talat om? Här i Norden ha vi smöret, som ger oss en riklig och bekväm tillgång året om på vitamin A. Vidare finns det i mjölk, råa äggulor och färska grönsaker. Däremot saknas vanligen vitamin A i frukter och bär, vari dock andra vitaminer finns rikligare. Vitamin A finns även i mindre mängder i en del andra födoämnen. Låter man färskt, gott smör och någon färsk grönsak, helst i rå form, dagligen ingå i födan, finns inte någon risk för brist på vitamin A.

Proviantera med

NORMAS MATBOX

På samtliga Norma-restauranter, vardag som söndag, tillhandahållas två standardtyper:

1 pris Kr. 1:—
Tre smörgåsar med pålägg.
En liten förrätt.
En rätt: Köttbullar eller pannfiff.
hackad kalvkotlett, strömmingsflundror, tunna pannkakor med sylt, 2 kokta eller stekta ägg, omelett naturel.

2 pris Kr. 1:25
Två smörgåsar med pålägg.
En rätt: Biffstek eller fläsk-, kalv- eller lammkotlett, wiener- eller kalvschnitzel, rimmad skinka, omelett med stuvning.
En efterrätt eller frukt.

EXTRABOXEN
Efter dagen förut gjord beställn.
pris Kr. 1:50
Tre sandwiches.
En rätt: Kall fågel eller rökt lax med kokt ägg, inkokt lax med pressgurka, rostbiff med glaserad lök och potatissallad.
En efterrätt eller frukt.

Efter Edert val packas box även enligt dagens à la carte-matsedel från 90 öre på resp. kaférestauranter.

Pilsner, läskedrycker eller mjölk bipackas.

Den yngsta och den äldsta vid den glada festen på ålderdomshemmet på Vändelsö.

En visit hos de gamla.

Vändelsöklubbisterna gjorde nyligen en gemensam visit på ålderdomshemmet. De kommo i buss med riklig förning och det blev stor fest för de gamla. Två ungdomsklubbister spelade slagern från pensionärernas ungdomsår. En av kvinnoklubbisterna sjöng och en annan deklamerade, allt under det man förplågade sig av kaffebordets läckerheter. Vid gästernas avfärd var det många gamlingar, som torkade bort en förstulen tår av besvikelse att redan se den käcka skaran dra sina färde. Resenäerna i sin tur gjorde en återblick till gamlingarnas ungdom, då "fattighuset" var en fruktad sista resurs för de ålderstigna. Det trevna, moderna ålderdomshemmet fyllde besökarna med stolthet, då det syntes dem som ett löftesrikt vittnesbörd om vad socialdemokratin förmår, där den får göra sig gällande. *M. J.*

De, som skulle kunna göra det. (Forts. från sid. 6).

före detta ha kunnat skaffat sig en ganska vid plats i solen. Det vill allt till att de hålla sig vakna för vad deras bättre situerade systrar ta sig för. Fyrtio miljoner kvinnor kan bli en maktfaktor — till stor välsignelse för världen endast den utnyttjas rätt, men till än större skada om den endast blir ett verktyg i reaktionens händer.

På den vid sidan om rådsmötet pågående lanthusmödrarnas konferens har redan framkommit skrämmande prov härpå. De närvarande tyskorna lära bedriva en ohöljd nazistisk propaganda. De lära t. o. m. ha gått så långt att de uppmanat de finska ombuden att i Finland lansera Hitlermetoder och fara fram mot Finlandssvenskarna som de tyska nazis mot judarna. Arbetarkvinnorna ha begått ett stort misstag, då de försummat husmödrarnas praktiska problem. Husmödrarna skulle ha organiserats fast och målmedvetet

Jubilar.

L å n g h y t t a n: Tioårsfest i det dagen till ära festligt smyckade Folkets hus. Hälsningstal av Maja Nilsson och föredrag av riksdagsledamoten Ruth Gustafsson om kvinnorna och socialismen. A. Malm frambar tack och blommor från arbetarkommunen. Klubbens förste ordförande Gunnar Stenlund och distriktordföranden Anna Vallin hyllades. Musik, sång, supé och dans.

Tioårsberättelsen erinrar om att klubben bildades av Amanda Frösell från Stockholm. Studiearbetet har alltid legat medlemmarna varmt om hjärtat. Den livaktiga klubben är representerad med ombud i kommunalfullmäktige, barnavårdsnämnden, fattigvårdsstyrelsen och kyrkofullmäktige samt arbetarkommunens styrelse.

Styrelsen utgöres i likhet med föregående år av Karin Lundin, ordf., adr. Drömhultsvägen 23, Alice Forsberg, v. ordf., Märta Claesson, sekr., adr. Bollebygdsg. 7, Hulda Friman, v. sekr., Ellen Andersson, kassör, adr. Landalag. 21, Julia Persson, v. kassör, samt Anna Persson.

Kvinnoffer ... (Forts. från sid. 21.)

Käthe Leu tillhörde den kvinnogeneration i vars ungdom striden om kvinnans politiska likaberättigande utgjorde det centrala i den socialistiska kvinnorörelsen. Född i Lübeck, tidigt föräldralös, levde hon proletärbarnets på umbärande rika men på glädjeämnen så mycket fattigare liv. Mycket ung måste hon ta tjänst i familj, men det dröjde inte länge förrän hon ryckte sig loss ur den trånga värld, som var en dåtida tjänstflickas tillvaro. Hela hennes person trängde efter vetande och gärning och gav henne kraft att under nätterna i sin kalla, otrivsamma "jungfrukammare" efter tröttsamma, otacksamma dagsverk läsa och lära. Hon började gå på möten och lärde där känna den unga men inom arbetarrörelsen redan hårt verksamme Georg Leu med vilken hon snart gifte sig. De togo gemensamt upp arbetet för socialismen och det stod inte länge på förrän Käthe Leu var en av de mest eftersökta talarinnorna i Tyskland.

Sedan hennes man år 1913 förflyttats till Danzig som dess partisekreterare blev detta hennes nya hemland. Under de svåra åren under och efter världskriget framstod hon i all sin storhet. Hennes man och två söner voro i fält. Som övertygad pacifist ställdes hon i en svår konflikt genom socialdemokraternas krigskreditbeviljning. Men hon klarade konflikten och anslöt sig

till det oavhängiga socialistiska partiet, blev dess ledare i Westpreussen, bistod alla med råd och dåd, verkade outtröttligt och oförskräckt för freden.

Men när äntligen den efterlängttade timman slog, då hon åter förenades med den älskade mannen, uppstod en ny än hårdare konflikt.

Hon, som i sin hembygd kämpat mot kriget, som utsatt sig för en ständig fara att bli tagen i fångsligt förvar för att ej andra skulle infekteras av hennes fredsviljas gift, hon måste uppleva det bittra, att hennes man anslöt sig till majoritetspartiet.

Hon blev en av de första som höjde revolutionens fana i november 1918 i Westpreussen, vars arbetar- och soldatråd sände henne som delegat till den första rådskongressen i Berlin.

För tre år sedan höll hon ett tal vid ett möte i Leipzig. Mitt under föredraget föll hon samman. Efter månadslångt sjukläger i Leipzig återvände hon hem som krymping, förlamad satt hon fångslad i sin stol. Men hennes obrutna andliga vitalitet förmådde henne att trots allt göra sitt hem till en samlingspunkt för partiet i fristaden Danzig ända till den dag, då den fascistiska terrorn rev itu den tunna livstråden.

När Danzigs fascister på order från Berlin trängde in och besatte fackliga centralens byrå, vars sekreterare kamrat Leu var, förmådde inte hennes svaga hjärta bära detta. Hon dog i en stund av den tyska socialdemokraternas svåraste nederlag.

— — —
Vid nazisternas "övertagande" av Allgemeinen Deutschen Gewerkschaftsbundes, uppfordrades den kända kvinnliga socialdemokraten Gertrud Hanna att utträda ur partiet. Hon svarade emellertid modigt: "det gör jag aldrig" med påföljd att hon omedelbart häktades.

Gertrud Hannas två systrar, som även voro fackförbundsfunctionärer, togo sig så hårt av systemen öde att de beslöt söka döden tillsammans. I sin lilla villa i Berlin-Zehlendorf där de bodde, öppnade de gas-kranarna i akt och mening att gasförgifta sig. Det uppstod emellertid, av allt att döma genom någon elektrisk gnista en explosion, som ramponerade hela huset. Den ena av systrarna dog omedelbart, den andra fördes svårt skadad till sjukhuset. Den så hårt prövade Gertrud Hanna, är som bekant sedan många år ledaren och organisatören av kvinnorna inom den fackliga centralen, preussisk lantdagsledamot och medlem av den socialistiska Internationalens kvinnokommitté.

som en yrkesgrupp. Då skulle husmodersrörelsen i denna stund varit både kooperativ och socialistisk, ty ingas problem torde föra så direkt över till socialismens som just arbetare- och jordbrukarehemmens. Den svenska husmodersorganisationen har gjort ett gott arbete. Det illustrerar på ett övertygande sätt dess utställning av stoffer och vackrare vardagsvara, som anordnats vid sidan om konferensen. Men därför att även denna rörelse är rädd att snudda vid de egentliga problemen, därför att de måste få politisk karaktär, blir den ganska linjelös och märgfattig. De flesta kvinnor — och detta gäller också många rösträttskvinnor — veta inte — säger med rätta Anna Lenah Elgström — tillräckligt varken om världen eller om vad de själva vilja med den. Felet med dem är att de icke konsekvent nog sett att i den gamla sortens värld, som ligger i kaos omkring dem, finns intet rum för dem. De måste ta sitt parti! De måste välja den nya värld där alla kunna och få arbeta.

En kvinna i ledet

Fru Stråle går omkring och tvättar i bättre hus. Men endast tvättar. Ber en fru henne hjälpa till med rengöring nekar hon tvärt. Hon är inte den som kan gå vid sidan om en fru och passa opp och arbeta på kommando. Förresten skulle jag bara förarga mig över den mängd onyttiga sysslor och krimskrams som så många kvinnor plöttra bort sin tid med, förklarar hon. En ung fru visade stolt ett par dussin små tallriksmellanlägg som hon satt och knåpade ihop medan barnsköterskan hade hand om barnen. Men det väntade beundrande utropet från tvättfrun uteblev.

— Tycker inte fru Stråle att de är vackra, frågade frun snopen.

— Jag vet inte — det är de kanske, jag kom bara att tänka på att det finns många slags arbetslösa i den här världen. Rent ut sagt tycker jag det är synd att fru Blom, som är så skicklig med sina händer och så arbetsam, inte har tillfälle att göra något nyttigt arbete.

— Tycker fru Stråle att det varit bättre att jag behållit min plats, när jag gifte mig.

— Det är svårt att säga. Men tror inte fru Blom att det är något fel på hela systemet så länge en del kvinnor få arbeta dygnet om både i hemmet och på arbetsplatsen, medan andra sitter och syr och knåpar ihop onyttiga ting för att inte leda ihjäl. Fru Blom fann inget svar. Vad hon tänker vet ingen. — — —

Men som sagt vad fru Stråle kan efter alla konstens regler är att sköta en tvätt. Nåde den som sticker näsan i tvättstugan och försöker ge henne förhållningsorder, och det utan att fru Stråle sagt ett ord emot. Hon bara hör på och frågar sen om hon skall gå hem, så är den saken ur världen. Många direktörsfruar med "uppfostran" skulle vara kloka om de lade sig till med fru Stråles fina maner och belevighet. Hon är naturligt hänsynsfull och hjälpsam mot vem det vara månne, oförmögen att värdesätta människor efter deras ägodelar. Var hon möter ett rent och gott sinnelag skänker hon tillgivenhet och vänskap som inte vet några hinder eller beräkningar. Men skulle fruarna brista i hänsyn mot henne, lär hon dem snart levnadsvevt.

— Vad är namnet? frågade en disponentfru som hon var hos för första gången.

— Fru Stråle.

— Men förnamnet.

— Maria. Vad heter fru Liljedal i förnamn. Frun överrumplad och snopen.

— Jag — jag heter Johanna — —

— Maria kan ta den här duken med ner i tvättstugan.

— Ja. Vill Johanna att den ska kokas? Johanna försvann in i ett annat rum för att

hämta sig. Men när tvättfrun kom upp till frukost bad fru Liljedal "fru Stråle" hålla till godo!

Ändå blir fru Stråle alltid budad att komma tillbaka av tre orsaker: Hon kan sitt yrke, är sparsam och har aldrig någonting att förtälja om andras hem.

Hon ser inte mycket ut för världen där hon kommer, böjd och svartklädd på svullna trötta ben, med krokiga såpblanka händer. Men genast man talar med henne märker man att man träffat en personlighet, en intressant människa som följer med allt som händer och sker och har egna synpunkter på problemen.

Hennes yttre liv innan hon började yrkesarbete har på intet sätt varit märkvärdigt. Utgången från ett fattigt torparhem kom hon tidigt ut som tjänstepiga. Gifte sig med en dräng, lika munter och ljus som hon själv var mörk och stillsam. På 6 år fick hon 7 barn. De bodde nu i staden och han arbetade på snickerifabrik. Lönen räckte dåligt till och hennes kraft var uttömd. Hon blev nervsjuk, apatisk, trött på alltsamman. Det gick inte mer att vaka om nätterna och arbeta som ett lastdjur om dagen. Till sist tog nervsjukdomen så svåra former att läkaren sade rent ut: hon måste i en annan omgivning, annars blir hon obotligt sjuk. Samma vecka brann snickerifabriken ner i grunden och mannen blev utan arbete. Pengar till vilohem kunde de inte skaffa. Men vila fick hon ändå och omväxling med, om än inte på samma sätt som doktorn menat.

Mannen tog hennes plats. Skötte barnen, höll rent, rörde i grytan och gjorde inköp. Han visslade och sjöng, skurade och diskade. Snart blev hemmet en trivsamt plats som förut och efter några veckor sov hon en hel natt, den första på många år. På morgonen steg hon upp med en ny glans i ögonen. Gick ut på promenad ett par timmar och gjorde upp med sig själv. Hennes plan var att skaffa sig arbete utom hemmet för att få omväxling och bli frisk, att rädda sig själv till hemmet och barnen. Först sökte hon fabriksarbete men då hon blev erbjuden plats som tvätterska tog hon den.

När mannen efter ett års tid började arbeta var hon som en ny människa. Hon fick en gammal snäll gumma att se efter barnen och så fortsatte hon att gå bort och tvätta som förut. På kvällarna hjälptes de båda makarna åt med hushållet som goda kamrater. Barnen lärde sig tidigt klara sig själva och hjälpa till. Nu är de vuxna och hjälpa till med försörjningen. Och en bättre sammanhållning än i det hemmet får man söka efter. Barn och föräldrar är kamrater och goda vänner som enas i en

... och NU åt barnen ...

"Mary"

Slejskor med galoschering, vita eller beige el. av svart/vit, brun/vit eller blå/vit s. k. fantasismert.
20—24 25—27 28—34
2:65 3:— 3:50

"Elsie"

Slejskor med sydd sula, i rött eller blått.
20—24 25—27 28—34
2:65 3:— 3:50

"Jonny"

Sandaler, vita eller bruna eller vita med blå eller röd kantning och galoschering.
20—24 25—27 28—34
2:65 3:— 3:50

"Tony"

Sandaletter, vita eller vita med brun, röd eller blå gal. och kantning eller av kulört s. k. regnbågsmert.
25—27 28—34
3:25 3:75

"Sporty"

Snörskor med gal. och gummilack, beigefärgade med brun tåhatta och snörbesättning.
28—34 35—38
4:— 4:50

TRETORN sommarskor ...

från Maj till September

gemensam strävan: kärleken till hemmet. — Så kom inte och påstå att moderns förvärvsarbete verkar upplösande på familjebanden, säger fru Stråle när kollektivhushåll och modernare hemordning diskuteras. Nu är fru Stråle medlem av kvinnoklubben. "Man skulle bara kommit med i rörelsen när man var ung, så hade man kunnat lära sig mycket till hjälp både för en själv och barnen. Men nog duger jag att sälja Morgonbris", tillägger hon. Och hon när många som eljest inte skulle lära känna vår tidning. Vill inte fruarna köpa tidningen får de den till skänks. För några veckor sedan fick fru Stråle ett brevkort från en av sina arbetsgivare med besked om när hon skulle komma och tvätta. Underst stod en liten påminnelse:

»Tag den nya Morgonbris med!»

Det var ett stort ögonblick för fru Stråle.
Herta WIREN

Smörgåsbrödet

UPLANDSKUBBEN

har vunnit ständigt ökad efterfrågan på grund av sina förträffliga egenskaper. Hälsosamt, näringsrikt och hållbart bevarar det sin goda smak till sista skivan.

UPLANDSKUBBEN A.-B.
Stockholm • K. 353 70 o. K. 353 80

Obs! Undvik efterapningar —
begär Uplandskubben.

B L I V M E D L E M

av Sveriges socialdemokratiska kvinno-
förbund!

På omkring 300 platser i landet har
förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande av
medlemskap erhålles å förbundets expe-
dition, Västmannagat. 2, n. b., Stockholm.
Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar skrift-
liga förfrågningar.

KLUBBARNAS MÅNADSMÖTEN

STOCKHOLM

KVINNODISTRIKTET: Ordf. och korresp. fru Agda Östlund,
Dalagatan 59. Tel. 38 44 62. Kassör: Valborg Ljungkvist, Karl-
bergsvägen 73.

ALLMÄNNA SOCIALDEMOKRATISKA: Första torsdagen
kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr. Ordf. fröken
Greta Agerby, Morgonbris exp., Västmannagatan 2. Tel. 188 82.

SÖDRA: 2:dra torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Kocksgatan 24,
sal C, i. p. g. n. b. Ordf. fru Gulli Bergman, Upplandskatan 47,
Stockholm. Tel. V. 21 04.

KUNGS HOLMEN: 2:dra fredagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru
Vilma Iskull, Lindhagenskatan 69. Tel. Kh. 67 90.

VASASTADEN: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: försam-
lingssalen Västmannagatan 63. Ordf. fru Elin Reidler, Norr-
backagatan 72 G, 2 tr. Tel. 38 82 62. Kassör: fru Tona Johansson,
Falugatan 24. Tel. V. 831 63.

S:T GÖRAN: 3:dje onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Helfrid
Andrée, S:t Eriksgatan 61, 1 tr. ö. g. Tel. Kungsh. 37 55.

SÖDRA FÖRSTÄDERNA: 3:dje onsdagen kl. 7.30 e. m.
Lokal: Liljeholmens församlingshus. Ordf. fru A. Mårdh,
Gröndalsvägen 64, Gröndal. Kassör fru M. Persson, Horns-
gatan 158 A, 2 tr. Tel. Sö 185 85.

ENSKEDE: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus,
Källvägen. Ordf. fru Stina Wehlou, Ängsvägen 17, Enskede.
Tel. 21 08.

RÅSUNDA: 1:sta torsdagen kl. 8 e. m. Ordf. Elsa Hansson,
adr. Björkvägen 35. Tel. Råsunda 97. Lokal: Å vanlig plats.

HEMBITRÄDESFÖRENINGEN: 1:sta torsdagen (utom juni,
juli och augusti). Lokal: Studiehemma, Bryggaregatan 12 b.

STOCKHOLMS LÄN:

KVINNODISTRIKTET: Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igel-
böda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda
Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

BROMSTEN: Första tisdagen kl. 7.30 e. m. i Municipallhuset.
Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

DANDERYD: 1:sta eller 2:dra onsdagen. Lokal: Kyrkskolan.
Ordf. fru Hilda Pettersson, Morkullan 14, Danderyd, kassör
fru Ida Kvarnström, Klingsta.

DJURSHOLM: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Förenings-
huset. Ordf. fru Lisa Bohné, Birgittavägen 6, Djursh. I. Tel.
Djursh. 955.

DUVBO: 2:dra torsdagen kl. 7.30 e. m. Handelsföreningens
lokal. Ordf. fru Ester Karlström, Solvallavägen 5, Duvbo.
Tel. Duvbo 58.

HUDDINGE: 1:sta tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: församlings-
salen. Ordf. fru Anna Pettersson, Bergtomta, Huddinge.
Tel. 300.

HÄSSELBY: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus
B-sal. Ordf. fru Signe Lindholm, Sturevägen 3. Tel. 97.
Kassör: fru Maria Erikson, Bondevägen 37. Tel. 137.

LIDINGÖ: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Torsvik och
Skärsåtra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.:
Sirius 3, 2 tr., Torsvik, Lidingö I. Tel. 667.

NACKA: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Margit Sten-
berg, Järta skola, Saltsjö-Järta. Tel. Nacka 66.

NORSBORG: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Samlings-
salen. Ordf. fru Gerda Hagman, Fittja. Tel. Fittja 54.

NYNÄSHAMN: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets
Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68. Tel. 292.

SOLNA: 1:sta tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Huvudsta och
Hagalunds Folkets Hus omväxlande. Ordf. fru Sigrd Svärd,
Ulriksdal. Tel. Råstahem 48.

SPÅNGA: 1:sta torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus.
Ordf. fru Augusta Forsström, Solhem, Spånga. Tel. 260.

SUNDBYBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Nya
Folkets Hus C-sal. Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegat. 26 B.
Tel. 933.

SUNNERSTA: Ordf. fru Helga Karlsson, Uppsala.
Tel. 729.

SÖDERTÄLJE: 3:dje måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets
Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.

TUREBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Turebergs bio-
graflokal. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Tel. 327.

VÄSBY: 2:dra tisdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf.
fru Hulda Pettersson, Box 39, Uppl. Väsby. Tel. 217.

ESKILSTUNA: 1:sta onsdagen kl. 7 e. m. Lokal: Folkets
Hus lilla sal.

GÖTEBORG:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m.
Lokal: ABF:s studiehem, Pusterviksgatan 15.

BURÅS—GETEBERGSÄNG: 1:sta måndagen. Lokal: Såpe-
bruksgatan 5, intill Framnässkolan.

LUNDBY: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal,
Brämregården.

MAJORNA: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Ban-
gatan 24.

ÖSTRA: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Riddare-
gatan 4.

MALMÖ:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 1:sta torsdagen kl. 7.30 e. m.
Lokal: Folkets Hus, sal. 7. Ordf. och korresp. sekr. fru
Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

ÖSTRA: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskaps-
lokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. o. korresp. sekr. fru Mathilda
Pettersson, Norregatan 5. Tel. 157 79.

MJÖLBY: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus.
Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

NORRKÖPING: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets
Hus C-sal. Ordf. Elsa Johansson, Komministervägen 14. Tel.
Ö. Eneby 88.

NYKÖPING: 3:dje tisdagen kl. 7 e. m. Lokal: Folkets Hus.
Ordf. Jenny Johannesson, Strandbergsvägen 10. Kommissionär
för Morgonbris fru Gertrud Andersson.

SUNNERSTA: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Sunner-
sta skola. Ordf. Ida Lindholm, Box 547, Uppsala.

Kvinnor! Hemmet Brunng. 28, Stockholm,
erbjuder under sommaren kortare
eller längre tids logi. Billigt! Bra!
Anmälan kan ske pr tel. 95 94. Tillgång till bad.

Även den nättaste damsko

kan med lätthet fördes med Trelleborgs Gummisulor. — Reducera halvsulningskon- tot genom att använda dem. De hålla tre lädersulor ut och äro smidiga och fasta. Nedsatt pris: för Herr- Dam- och Barnskodon resp. Kr. 1:85, 1:65, och 1:45 inkl. 1 tub klisterlösning.

TRELLEBORGS

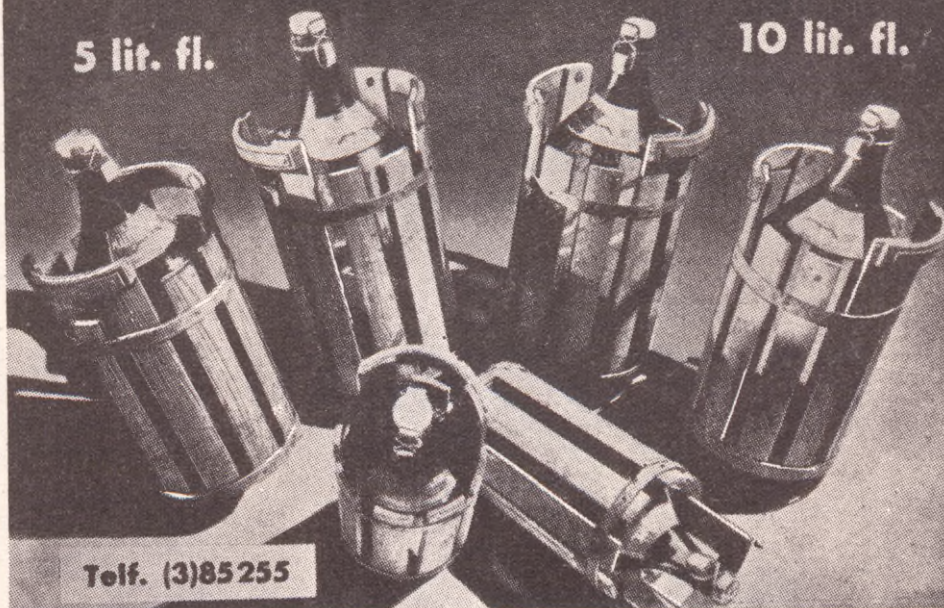
GUMMISULOR OCH KLACKAR

Erh. hos sko- o. läderhandlare o. skomakare.

GRÖNWALLS MÅLTIDSDRICKA

5 lit. fl.

10 lit. fl.

Telf. (3)85255

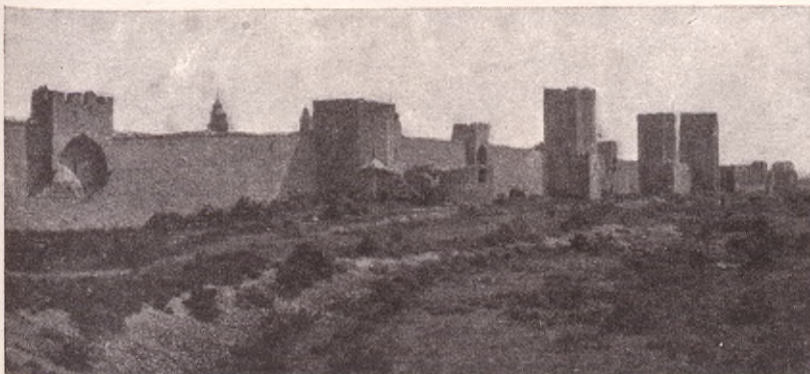
För mycket av det goda

brukar man säga om allt för barnrika familjer. Lagom är bäst för lyckan och harmonin i äktenskapet. Rekvirera vår fria Litteratursats MB som sändes förseglad mot 45 öre till porto.

NILS ADAMSSON

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

RES GÖTA KANAL!

EN VECKA i VISBY med A. B. F. för 45 kr.

I priset ingår resa från Stockholm eller Kalmar till Visby och åter, mat, logi och visningar.

BEGÄR PROSPEKT från A. B. F:s Resebyrå, Vasagatan 38, uppg. B, 1 tr., Stockholm. Tel. 11 50 79 eller 11 50 97

KR. 1.50

kostar

Morgonbris

FRÅN JULI TILL
ÅRETS SLUT!

Ring 118882 eller 118886
och prenumerera!

HUSMÖDRAR

använd den evigt varande spiselsvartan

Örnens Spiselsvart

Order om två tuber
sändes franko

När Ni svärtat och blankat Eder spis med Örnens Spiselsvart behöver Ni ej göra något åt Eder spis på ett helt kvartal. Spisen svärtar aldrig ifrån sig, när något kokar över spisen, sedan är denna lika fin som förr. Trasan blir ej svart utan kommer endast det som kokat över på spisen i trasan.

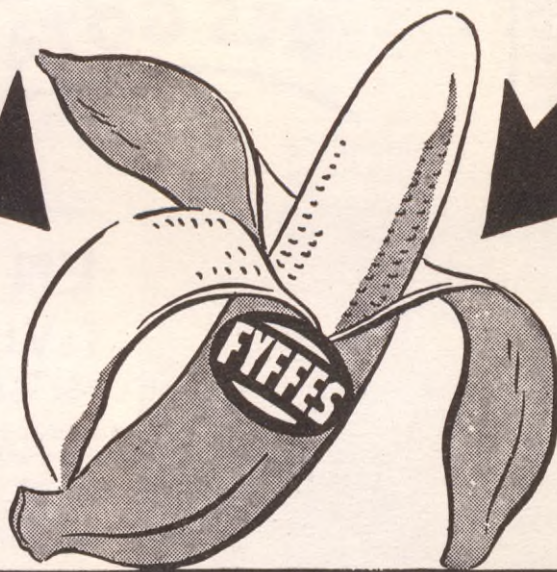
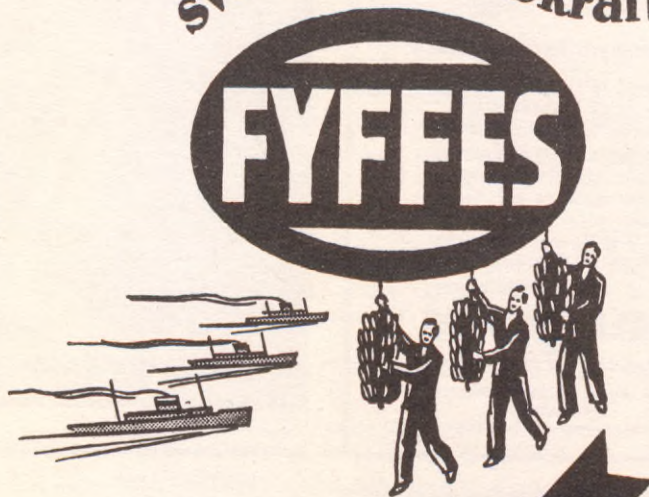
Efterfråga Örnens Spiselsvart hos Eder handlande eller rekvirera direkt från fabriken. Alla husmödrar skola prova Örnens Spiselsvart och sedan blir denna spiselsvarta den enda de vilja använda. Stora jättetuber för endast 1: 25, räcker i flera år. Prova och döm. Efterfråga Örnens spiselsvart hos Edra handlande eller rekvirera direkt från

Tekniska Fabriken Örnen, Långgatan 64, Sundsvall
Tel.: 4705

Hälften gör
tropikernas sol

Hälften gör
svensk arbetskraft

För att av den gröna och oätbara råvaran kunna göra en mogen, välsmakande och nyttig banan användas alla värme-, kyl- och befuktnings-
teknikens finesser. En svensk arbetarstam har utbildats för mogning, skär-
ning, sortering, packning, transport m. m. Likaväl som industriprodukten
är beroende av det noggranna utförandet, är bananen till sin kvalitet
beroende av erfarenhet vid förädlingen.

Endast **FYFFES** har

1/4 sekels erfarenhet